Slovenski VESTNIK

Poštni urad 9020 Celovec
Verlagspostamt 9020 Klagenfurt
Izhaja v Celovcu
Erscheinungsort Klagenfurt
Posamezni izvod 3 šilinge
mesečna naročnina 12 šilingov
P. b. b.

LETNIK XXXI. CELOVEC, PETEK, 5. NOVEMBER 1976 ŠTEV. 45 (1786)

Hujskanje nemških nacionalistov in neonacistov rodi sadove:

Zločinski atentat

na partizanski spomenik na Komeljnu

„Z gnusom in z vso odločnostjo obsojamo zločinsko razstrelitev spomenika v čast padlim partizanom na Komeljnu, zločin, ki je komaj nekaj dni po avstrijskem državnem prazniku in le en dan pred dnevom mrtvih, ko se ves olikani svet spominja svojih mrtvih in junakov ne glede na to, na kateri strani so padli, še posebno brezobziren. V takem sovražnem ozračju in spričo ponovnega bombnega nasilja tudi pri jezikovnem ugotavljanju 14. novembra ne more biti govora o demokratični odločitvi. Zato koroški Slovenci že vnaprej odrekamo vsakršno veljavo kakršnim koli rezultatom in vidimo ob tem atentatu ponovno potrjeno pravilnost naše odločitve, da ugotavljanje manjšine oz. jezikovno ugotavljanje bojkotiramo. Tudi vladi, če z jezikovnim ugotavljanjem res pošteno misli, ne preostane ob tej situaciji ničesar drugega kot to, da opusti jezikovno ugotavljanje 14. novembra, ki ne more biti demokratična odločitev niti uporabna orientacijska pomoč, še zlasti pa ne more dati objektivne slike o dejanski moči manjšine. Edina orientacijska pomoč, ki je v takih razmerah možna na Južnem Koroškem, bi bilo ugotavljanje moči tistih sil, ki slej ko prej odobravajo — kot to ponovno prihaja do izraza v razstrelitvi spomenika — nekdanjo nacistično politiko iztrebljenja koroških Slovencev ter jo hočejo ohraniti in nadaljevati."

Tako je poudaril predsednik ZSO dr. Franci Zwitter, ko je zadnjo nedeljo v svojem kratkem nagovoru ob odkritju obeležja, ki ga je našemu zaslužnemu pevovodji Foltiju Hartmanu poklonil Slovenski oktet, zavzel stališče tudi k zločinskemu atentatu na partizanski spomenik na Komeljnu.

Doslej „neznani storilci" so namreč v noči od sobote na nedeljo izvedli dinamitski atentat na spomenik, ki ga je Zveza koroških partizanov 28. maja 1972 v okviru veličastne slavnosti odkrila v čast in spomin Domenovi četi, katere borci so bili izdani in 12. oktobra 1944 zahrbtno pobiti na Apovnikovi kmetiji na Komeljnu nad Pliberkom. Takrat, pri odkrivanju spomenika, je govornik naglasil, da je spomenik namenjen borcem, ki so se borili tudi za svobodo Avstrije in Koroške — „brez dvoma ne za ‚Kärnten deutsch, frei und ungeteilt', pač pa iskreno in junaško za ‚Koroško dveh enakopravnih narodov' — za nov, lepši svobodnejši svet bratstva in razumevanja med narodi."

Ravno tega pa nemškonacionalistični in neonacistični krogi na Koroškem nočejo. Nočejo slišati o protifašističnem boju, ker jim spomin na tiste čase obuja slabo vest zaradi zločinov, pri katerih so zelo aktivno sodelovali; zato partizane in borce za svobodo nesramno žalijo, partizanske spomenike pa skrunijo in razstreljujejo. Oblastem se pri preiskavah ne bi bilo treba sprenevedati in se delati, kakor da ne bi vedeli, kje je storilce treba iskati.

Tisti, ki partizane zmerjajo z „morilci" in „klavci", tisti, ki v spomenikih protifašističnim borcem vidijo „izivanje domovini zvestih", so vsaj posredno krivci in zato neposredno odgovorni za take zločine.

Sadovi, ki jih rodi ta nacionalistična in hujskaška gonja proti Slovencem in njihovi protifašistični borbi, pa so hkrati tudi ostra obsodba oblasti in političnih dejavnikov, ki nosijo odgovornost za tak razvoj, ker dopuščajo, da sile fašizma spet lahko neovirano dvigajo glavo in razvijajo svojo dejavnost. Ta dejavnost je bila v preteklosti in je tudi danes naperjena proti neodvisni in demokratični Avstriji, ki se je v državni pogodbi svečano obvezala, da ne bo dovoljevala obnavljanja nacistične aktivnosti in širjenja nacistične miselnosti. Razvoj na Koroškem, v sklopu katerega je atentat na partizanski spomenik le eden iz dolge vrste takih in podobnih dogodkov, zato pomeni resen opomin odgovornim dejavnikom v deželi in državi, da neizpolnjevanje mednarodnih obveznosti nevarno izpodjeda temelje, na katerih je osnovana avstrijska republika.

Tega bi se morali zavedati tudi tisti, ki so aktivno sodelovali pri odkritju spomenika nacistu Steinacherju, zdaj ob razstrelitvi partizanskega spomenika pa nenadoma odkrivajo „nevarnost" postavljanja spominskih obeležij.

Ogorčeni obsojamo gnusni zločin

Nadzorni in Upravni odbor Zveze slovenskih organizacij na Koroškem sta na skupni seji dne 2. 11. 1976 razpravljala o situaciji po razstrelitvi spomenika na Komeljnu in o položaju pred preštevanjem ter sklenila naslednjo izjavo:

Zveza slovenskih organizacij na Koroškem z vso ogorčenostjo obsoja gnusni zločin razstrelitve spomenika v čast padlim partizanom na Komeljnu. Ta atentat je nujna posledica hujskaške gonje nemških nacionalistov proti antifašistični borbi koroških Slovencev, kakor je prišla do izraza tudi ob odlikovanju partizanskih borcev in ponovni postavitvi razstreljenega spomenika na Robežu.

Zveza slovenskih organizacij na Koroškem ugotavlja, da gre predvsem tudi za ustrahovanje koroških Slovencev pred preštevanjem, kar ponovno dokazuje pravilnost odločitve osrednjih organizacij, da preštevanje bojkotirata. Zato pri preštevanju 14. nov. 1976 ne more biti govora o demokratični odločitvi, še posebej tudi zaradi tega, ker štetje pretvarjajo v ponoven plebiscit.

Zato Zveza slovenskih organizacij odreka v naprej rezultatom iz tega štetja vsako veljavnost in spričo zaostrenega položaja še bolj odločno poziva vse koroške Slovence kakor tudi pripadnike večinskega naroda na bojkot te nedemokratične oblike reševanja življenjskih vprašanj slovenske narodne skupnosti.

Zveza slovenskih organizacij apelira na oblasti, da čimprej izsledijo krivce in jih kaznujejo, pri čemer opozarjamo, da gre pri spomeniku na Komeljnu za spomenik borcem proti fašizmu in s tem spomenik zavezniškim vojakom v smislu člena 19 avstrijske državne pogodbe in zveznega zakona z dne 7. julija 1948 (zvezni zakonski list 176), ki oba zahtevata zaščito grobov in spomenikov zavezniških in asociiranih vojakov.

Koroški Slovenci se čutimo dolžne, da iz hvaležnosti in pietete antifašističnim borcem čimprej postavimo novo obeležje.

Manjšinsko vprašanje

na letni konferenci UNESCO

Na letnem zasedanju UNESCO (specializirane organizacije Združenih narodov za vzgojo, znanost in umetnost), ki poteka v Nairobiju v Ugandi, je na dnevnem redu tudi vprašanje manjšin in njihovih pravic ter zaščite. To vprašanje je sprožil vodja jugoslovanske delegacije Trpe Jakovlevski, ki je problematiko manjšin povezal s prizadevanji za zagotovitev človekovih pravic in za krepitev miru.

Praksa je pokazala — je naglasil jugoslovanski predstavnik — da povsod, kjer izvajajo asimilacijo manjšin, „ki v bistvu ni nič drugega kot izraz in oblika rasne diskriminacije, celo tedaj, kadar jo prikazujejo kot demokratično pravico", to pelje v poslabšanje odnosov med sosedi, s tem pa tudi mednarodnih odnosov. In Jakovlevski je — ne da bi posebej imensko navajal kakšno državo — obsodil primere, ko „našim manjšinam v sosednih državah odrekajo temeljne državljanske pravice in svoboščine ali celo negirajo njihov obstoj".

Pri tem je jugoslovanski predstavnik očitno mislil tudi na razmere v Avstriji, kjer prav zdaj gor do najvišjih vrhov manjšinam širokogrudno ponujajo „pravico" asimilacije oziroma ko z bližnjim preštevanjem praktično tudi postavljajo v dvom obstoj manjšin sploh.

V luči teh dejstev je morala nujno izzveneti kot dvoličnost izjava avstrijskega zunanjega ministra dr. Pahra, ko je trdil, da Avstrija podpira vsa prizadevanja za sestavo konvencije o zaščiti manjšin. Kajti dokazov, kako Avstrija svojih mednarodnih obveznosti ne izpolnjuje, imamo že dovolj.

Poziv ZSO koroškim Slovencem

Neposredno pred preštevanjem Nadzorni in Upravni odbor Zveze slovenskih organizacij na Koroškem spričo zaostrene situacije ponovno pozivata vse koroške Slovence, da 14. novembra 1976 bojkotirajo preštevanje, ki so ga preoblikovali v ponoven plebiscit, medtem ko domačo in svetovno javnost skušajo zavajati, češ, da gre za objektivno ugotavljanje materinega jezika.

Pod pritiskom sovražne propagande in ustrahovanja potom terorističnih zločinov je vsaka demokratična odločitev nemogoča in nam koroškim Slovencem ne preostane nič drugega, kot da preštevanje bojkotiramo in mu že vnaprej odrekamo vsako veljavnost.

Koroški Slovenci smo bili vselej za sporazumno rešitev z vlado na podlagi člena 7 in smo kot prizadeta narodna skupnost tudi slej ko prej pripravljeni za tako porazumno reševanje. Z vso odločnostjo pa odklanjamo „reševanje" potom preštevanja.

Zato se ne damo preštevati in bomo štetje bojkotirali! Zato se 14. novembra ne bomo zapisali za Slovence, marveč bomo izbrali eno izmed naslednjih možnosti bojkota:

- **Zapisali bomo drug jezik.**
- **Glasovali bomo neveljavno.**
- **Oddali bomo prazno glasovnico.**
- **Ostali bomo sploh doma.**

Zveza slovenskih organizacij na Koroškem

14. NOV. ▶ BOJKOT!

▶NE DAMO SE PREŠTEVATI◀

„Pravica“ do asimilacije
je najbolj grda oblika rasne diskriminacije

Prejšnji teden je imelo predsedstvo republiške konference SZDL Slovenije sejo, ki je bila v glavnem posvečena razpravi o dogajanju v Avstriji pred ugotavljanjem manjšine. Sejo je vodil predsednik Mitja Ribičič, uvodno zelo obširno in temeljito poročilo pa je podal Jože Hartman, predsednik komisije za manjšinska in izseljenska vprašanja. V svojem prikazu položaja v Avstriji neposredno pred preštevanjem je ugotovil, da je Avstrija v minulih 21 letih po podpisu državne pogodbe postopno zmanjševala pravice manjšin, zadnja dva „manjšinska“ zakona pa pomenita neposreden pričetek enostranske revizije državne pogodbe.

Pogojevanje pravic s številčnostjo ni samo v nasprotju s 7. členom državne pogodbe, ampak tudi v nasprotju s človekovimi pravicami nasploh, je poudaril Jože Hartman. Ta številčnost je problematična sama po sebi, saj so že dosedanji redni popisi 1951, 1961 in 1971 vsebovali vrsto nepravilnosti in po teh štetjih Slovenci izginjajo od popisa do popisa v desettisočih.

„Ko Avstrija trdi, da sta ta dva zakona vrhunec manjšinske zakonodaje, pa mi lahko trdimo, da je v svetu bržkone med prvimi, ki je s temi zakoni vezala pravice narodnostnih skupnosti na njihovo številčno moč, namesto da bi jo zaščitila tem bolj, čim šibkejša je. Tako pojmovanje je še zelo daleč od reševanja nacionalnega vprašanja na sodobni podlagi, kaj šele od zagotavljanja nemotenega razvoja narodnosti.“

V svojem poročilu je Jože Hartman zavzel stališče tudi k tako imenovani „pravici“ do asimilacije, ki jo — kakor znano — zdaj zelo širokogrudno ponujajo koroškim Slovencem in gradiščanskim Hrvatom. Toda „pravica“ do asimilacije z neko drugo „boljšo“ nacijo ni nič drugega kot „herrenvolkovska“ teorija o večvrednih in manjvrednih narodih in je zato najbolj grda oblika rasne diskriminacije, je naglasil govornik in potem prešel k vprašanju tako imenovanega „prastrahu“:

„Avstrijski reakcionarji — pretekli in sedanji — so nam dovolj blizu, da lahko spremljamo njihovo razdiralno delo, ki jim tudi razne demokratične fraze ne morejo zakriti pravega obraza, zlasti še, ko istočasno ljudi zavajajo s ‚prastrahom‘. Ta prastrah pa je lahko le prastrah pred resnico, ki jo zgodovina razkriva kot nasilno germanizacijo Slovencev, ki pa so jo Slovenci kljub temu preživeli.“

Ko je govoril o bojkotu preštevanja, je Jože Hartman poudaril, da se je manjšina odločila za tak korak, ker ne more pristati na številke in procente kot osnovo za dosego pravic oziroma priznanja svojega obstoja. „Preštevanje je že danes v bistvu propadla stvar, saj je kompromitirano od vsega začetka z nasprotovanjem same manjšine kot tudi tistih demokratičnih sil v avstrijski družbi, ki vidijo v raznarodovalni politiki avstrijske oblasti in v njenem povezovanju ter komplotiranju z neonacizmom grožnjo svoji lastni demokraciji.“

Tudi dunajski dijaki
odklanjajo protimanjšinsko politiko Avstrije

Skupina dijakov akademske gimnazije na Dunaju se je mudila pretekli teden na Koroškem in se je med drugim srečala tudi s predstavniki obeh osrednjih organizacij koroških Slovencev.

Do tega srečanja je prišlo na pobudo predsednika ÖVP, dr. Tausa. To pa ne zaradi tega, ker bi bil Taus poseben prijatelj Slovencev, ampak ker ni bil zmožen, da bi pred dijaki zagovarjal sedanjo protimanjšinsko politiko Avstrije in vseh parlamentarnih strank. Dijaki so ga namreč na neki diskusiji na šoli napadli zaradi jezikovnega štetja in jih ni mogel prepričati, da je to pametna in demokratična rešitev.

Predstavniki obeh osrednjih slovenskih organizacij so dijake informirali o našem stališču do vseh treh protimanjšinskih zakonov, ki jih je parlament sklenil 7. julija; odgovarjali so na razna vprašanja iz zgodovine, pravnega stanja itd. Slovencev na Koroškem. Dijaki so v tem soglašali, da preštevanje danes odklanjajo kot nedemokratično rešitev.

Heimatdienst je odklonil pogovor z dijaki, ker mu pisanje v njihovem časopisu o manjšinskem problemu ni ustrezalo; bolj enostavno je seveda tistega, ki skuša o tem vprašanju povedati resnico, razglasiti za „Schmierfinka“.

Vsekakor je tudi ta obisk pokazal, da se stranke pri svojih protimanjšinskih ukrepih po krivici sklicujejo na avstrijsko ljudstvo, kajti laž je njihova trditev, da stoji 95 % Avstrijcev za temi ukrepi; v resnici se gibanje za manjšinske pravice širi po celi Avstriji, vedno več nemškogovorečih Avstrijcev spoznava, da je to tudi njihova zadeva.

Uganke - ki niso uganke!

● **Ni dijaka, ne absolventa Zvezne gimnazije za Slovence, ki bi pomnil, da je bil kdaj celodnevni izlet slovenske gimnazije v jesenskem času.**

V vsem skoraj 20-letnem obstoju še ni bil kljub zadevnemu predpisu. **Sedaj — pred 14. novembrom 1976** — je bil izveden in odrejen celo ob vsakem vremenu. In zakaj: ker je bilo treba dokazati miroljubne stike z nemško gimnazijo iz Spittala, stike, ki jih vse dotlej še nikdar niso gojili. Kaj čuda, da sta izvedela za to stvar tudi avstrijski radio in televizija in **slučajno** prišla na kraj programiranega dogajanja. In gotovo zgolj po naključju so naši slovenski dijaki prepevali: „Mi se imamo radi . . .!“

● **Ni ga med nami, ki bi pomnil, da je že kdaj slišal tako prekrasen prenos maše v slovenskem in nemškem jeziku.**

Nikoli v nad tridesetletnem prenašanju tudi slovenskih oddaj v avstrijskem radiu še ni bilo tako prekrasnega prenosa slovenske maše. Tudi ga ni med nami, ki bi pomnil v cerkvi Sv. duha v Celovcu mašo, v kateri bi mogli nastopiti združeni slovenski cerkveni pevski zbori ter solisti. Nikdar še ni bilo slišati tako kvalitetne slovenske cerkvene glasbe. Leta 1947 slovenskim izseljencem ne maše ne molitve v celovški stolnici niso dovolili. **Sedaj — pred 14. novembrom 1976** — je prenašal avstrijski radio to programirano dogajanje v poslednji kotiček naše dežele in preko nje v dokaz, kako vsestranska je pravica na cerkvenem področju na Koroškem in kako se čudovito razumemo . . .

● **Ni ga med nami, ki bi pomnil celostranski slovenski inserat v koroških nemških političnih listih!**

Nikoli v zadnjih petdesetih letih ni bilo takšnega slovenskega inserata v nemških koroških listih. **Sedaj — pred 14. novembrom 1976 — je možno skoraj vse!** Tudi to, da izide celostranski slovenski inserat v nemškem koroškem listu, ki Slovencem niti malo ni naklonjen. Proti visokemu plačilu seveda, ker denar — kot znano — ne smrdi! Vse to velikodušno programirano speljavanje in slepljenje plačuje avstrijska zvezna vlada tudi z našimi davki. (Naj bo ob robu omenjeno, da sta Slovenski vestnik in Naš tednik kljub ponujenemu dobremu plačilu odklonila sodelovati pri tem uradnem, iz javnih sredstev financiranem zavajanju javnosti in širjenju laži).

In čemu vse to!

Da bi nas speljali na led! Da bi slepili s takimi akcijami široko javnost, posebno pa nas in zakrili pravi namen tako imenovanega jezikovnega štetja 14. novembra 1976!

Vsa zlaganost avstrijske politike pri takih in podobnih akcijah pa se kaže že v tako imenovani „informacijski kampanji“ sami, v kampanji, v katero so investirali milijone denarja, samo da bi na zunaj prikrili pravi značaj jezikovnega štetja. V dokaz zlaganosti ponatisnemo popolnoma nespremenjeno inserata avstrijske zvezne vlade v nemškem in slovenskem jeziku, kot so izšli v nemškem koroškem listu.

Bundesland:
Pol. Bezirk:
Gemeinde:
Ortschaft:

Geheime Erhebung der Muttersprache

Geben Sie Ihre Muttersprache durch Ankreuzen eines der folgenden Kästchen an:

deutsch ☐
kroatisch ☐
slowenisch ☐
ungarisch ☐
andere ☐ und zwar: _____

Erhebungsblätter, in denen kein Kästchen angekreuzt ist, werden keiner Sprache zugezählt. Wird neben der deutschen noch eine andere Sprache angekreuzt, so wird diese Sprache bei der Auswertung berücksichtigt.

Zvezna dežela:
politični okraj:
občina:
kraj:

TAJNI JEZIKOVNI POPIS

Navedite Vaš materinski jezik, s tem da prekrižate eno od naslednjih okenc:

nemško
hrvaško
slovensko
madžarsko
drugo, in sicer:

Popisne pole, v katerih ni prekrižana nobena rubrika, ne bomo prištevali nobenemu jeziku. Če prekrižate poleg nemškega jezika še kak drug jezik, bomo ta jezik upoštevali pri uporabi podatkov.

Vsakdo, ki kritično primerja nemški in slovenski tekst, bo mogel odkriti **najmanj dvanajst nesoglasij in smiselnih napak!**

Že iz optičnega vidika je možno razkrinkati falsifikat: v slovenskem tekstu manjka pet okenc ter punktirana linija.

Prav tako ni možno najti slovničnega razloga za dejstvo, da pišejo v nemškem jeziku političen okraj, občino in kraj z veliko začetnico, v slovenskem jeziku pa z malo.

Neodpustljiva, ker vsebinska in smiselna napaka pa je izpustitev besede **materinskega** jezika že v naslovu falsificirane glasovnice, prav tako kot nemškemu izrazu „Kästchen“ ne odgovarja „rubrika“ v slovenskem tekstu. Višek zlaganosti in predrznosti politike avstrijske zvezne vlade pa predstavlja dejstvo, objaviti glasovnico v slovenskem jeziku (ki je pa v resnici ni!), da bi pred svetovno in avstrijsko javnostjo vzpostavili navidezno popolno enakopravnost slovenskega jezika. (Morda se je umazanost vse te umazanije zdela preveč umazana celo avtorjem in naročnikom teh falsifikatov, kajti v poznejših slovenskih inseratih so glasovnice enostavno objavili v nemščini.) Take metode in taki falsifikati nas morejo samo utrditi v naši odločitvi za bojkot jezikovnega štetja 14. novembra 1976!

Ne damo se! — Ne speljati na led, ne slepiti od takih na dolgo roko pripravljenih navideznih akcij!

Ne damo se — ne bodo nas!

„Jezikovno preštevanje“
najhujši napad na naše pravice

(Izjava Kluba slovenskih študentov na Dunaju k bojkotu preštevanja)

Na izrednem občnem zboru dne 22. oktobra 1976 je Klub slovenskih študentov na Dunaju sprejel k bojkotu preštevanja naslednjo izjavo:

Ugotavljanje manjšine ali „jezikovno štetje“, kot ga uradno imenujejo, pomeni doslej najhujši napad na demokratične pravice naše narodne manjšine, kar dokazuje, da avstrijska vlada, kljub lepim besedam in obljubam, zlepa ni pripravljena izpolniti jasna in nedvoumna določila člena 7 državne pogodbe. Nasprotno, s preštevanjem jih namerava svojevoljno revidirati in se tako znebiti mednarodnih obveznosti.

Očitni namen jezikovnega štetja 14. novembra je registrirati vse tiste Slovence, ki se nemškonacionalnemu pritisku niso uklonili in so vsem diskriminacijam, različnim družbenim in psihološkim pritiskom nakljub vztrajali v boju za uveljavitev demokratičnih narodnih pravic. Nobeno ugotavljanje ali štetje ne more biti podlaga in tudi ne orientacijska pomoč za uresničevanje manjšinskih pravic, tako ravnanje služi edinole legalizaciji protiustavne raznarodovalne politike državnih in deželnih oblasti in večdesetletne šovinistične gonje protislovenskih organizacij. Preštevanje in zakon o narodnostnih skupinah sta sad kapitulantske politike vodstva SPÖ, njegove kolaboracije z najreakcionarnejšimi silami avstrijske družbe. To dokazuje tudi že samo dejstvo, da je vlada pripravljena potrošiti blizu 100 milijonov šilingov davkov delovnih ljudi, da ugodi zahtevam nemškonacionalnih in neonacističnih sil, za „pospeševanje“ narodnih manjšin pa daje na razpolago le pičlih pet milijonov. Preštevanje tudi ni statistična zadeva, kot to pogosto zatrjuje vlada, temveč izključno političen akt, naperjen proti pravicam in interesom narodnih manjšin v Avstriji. To dokazuje tudi trenutno protislovensko vzdušje na Koroškem, to dokazujejo nešteti protislovenski izpadi, grožnje in številna podtikavanja nacionalističnih, tudi najvišjih vladnih politikov, ter nenazadnje tudi propagandne akcije parlamentarnih strank, ki naj bi ustvarile primerno, naravnost plebiscitno vzdušje. Klub slovenskih študentov na Dunaju zato tudi odločno protestira proti hujskaškemu propagandnemu pohodu parlamentarnih strank ter hkrati ugotavlja, da so odgovorne stranke s svojo plebiscitno gonjo same razkrinkale vse laži o objektivnosti štetja in svobodni, nevplivani odločitvi posameznika o narodni pripadnosti.

Koroški Slovenci bomo naše demokratične pravice, priborjene v antifašističnem narodnoosvobodilnem boju in mednarodno zajamčene v členu 7 državne pogodbe najbolje ubranili z najmočnejšim bojnim sredstvom — z bojkotom jezikovnega štetja 14. novembra 1976. Poskrbeli bomo, da avstrijska vlada ne bo dobila v roke zaželenega števila Slovencev, da bi tako z našo pomočjo revidirala člen 7 državne pogobe. To se pravi, da pri preštevanju meseca novembra na dvojezičnem ozemlju noben koroški Slovenec ne bo zapisal slovenščine! Ostali bomo doma, ali pa bomo glasovali neveljavno oziroma zapisali kak drug jezik!

Z uspešnim bojkotom bomo prekrižali načrte šovinističnih, protislovenskih sil ter vlado prisilili k iskanju novih, demokratičnih poti reševanja manjšinskega vprašanja!

Kakor vprašanje narodnih manjšin ni le vprašanje neposredno prizadetih, temveč osnovno vprašanje demokracije, tako je tudi ugotavljanje manjšine 14. novembra zadeva celotne demokratične javnosti v Avstriji. Zato je vsak napad na pravice narodnih manjšin, kakor npr. preštevanje, hkrati tudi napad na demokracijo. Šovinizem in nemškonacionalno hujskanje sta naperjena ne le proti slovenski manjšini, temveč tudi proti interesom večinskega naroda, njun skupni namen je onemogočiti solidarnost delovnih ljudi obeh narodnosti v njihovem boju za socialni in družbeni napredek.

Prizadevanja vlade, da bi uzakonila ugotavljanje manjšine in ga tudi dejansko izvedla, so naletela na močan odpor demokratičnega gibanja v Avstriji. Ta odpor je dobil svojo organizirano obliko v mnogih borbenih akcijah. Zato je tudi razumljivo, da so se demokratične sile pridružile pozivu koroških Slovencev na bojkot preštevanja. Solidarnostni komiteji v Celovcu, na Dunaju in v Salzburgu, Komunistična partija Avstrije, vrsta socialističnih organizacij, med njimi Zveza socialističnih študentov (VSStÖ), in verskih skupin, npr. Katoliška delavska mladina, ter drugih demokratičnih organizacij in znanih osebnosti, so podprli bojkot jezikovnega štetja 14. novembra. Bojkot štetja je možen v različnih oblikah: zapisovanje slovenščine kot materinega jezika kot izraz aktivnega bojkota (v krajih izven naselitvenega ozemlja manjšine — op. ured.), neveljavno glasovanje ali neudeležba. Klub slovenskih študentov na Dunaju poziva vse demokratično in avstrijsko usmerjene sodeželane, da jasno in odločno izrazijo svoj protest proti jezikovnemu štetju in se poslužijo ene od naštetih oblik bojkota.

Bojkot ugotavljanja manjšine pa nikakor ni edini cilj, ki ga koroški Slovenci zasledujemo: po bojkotu se namreč začne novo obdobje v našem boju za narodno enakopravnost! Zato moramo že danes, še pred preštevanjem, ustvarjati pogoje za nadaljnjo krepitev demokratičnega boja naše manjšine, za krepitev enotnosti vseh demokratov in antifašistov, ki je jamstvo za uspešno uveljavljanje vseh demokratičnih teženj v družbi in s tem tudi za dosledno uresničevanje narodnih pravic, zajamčenih v členu 7 državne pogodbe.

Klub slovenskih študentov na Dunaju

Bojkot preštevanja
je dolžnost slehernega zavestnega državljana

(Izjava Kluba slovenskih študentov v Gradcu)

Tudi odbor Kluba slovenskih študentov v Gradcu se je na zadnji seji bavil z aktualnim političnim položajem v Avstriji neposredno pred štetjem posebne vrste in je v svoji izjavi tozadevno poudaril:

Klub slovenskih študentov v Gradcu ponovno potrjuje svojo odločitev, da osrednje organizacije koroških Slovencev in gradiščanskih Hrvatov brezpogojno podpre v njihovem uspešnem prizadevanju za bojkot jezikovnega ugotavljanja 14. novembra. Načrtovano ljudsko štetje posebne vrste ni nič drugega kot pa ugotavljanje manjšine, ki je bilo sklenjeno proti volji prizadetega prebivalstva ter predstavlja kršitev določil člena 7 avstrijske državne pogodbe. Zato je dolžnost slehernega zavestnega državljana, da sledi pozivu manjšin na bojkot ljudskega štetja.

V tej zvezi je Klub slovenskih študentov v Gradcu izrazil prepričanje, da bližnje jezikovno ugotavljanje ne bo imelo tistega uspeha, ki ga pričakujejo tisti, ki to štetje zagovarjajo. Hkrati pa klub poudarja, da bo dokončna ureditev obstoječih odprtih vprašanj v zvezi s členom 7 možna samo na podlagi razgovorov s predstavniki prizadetih narodnih skupnosti.

Posebej Klub slovenskih študentov v Gradcu zavrača poskuse določenih krogov, da bi koroškim Slovencem v okviru kampanje za tako imenovano „tajno jezikovno ugotavljanje“ očitali nelojalnost. V tem vidi klub samo poskus, da bi motili prijateljsko razmerje med obema narodnima skupinama ter so se koroški Slovenci skupaj z nemško govorečimi Avstrijci borili za svobodno in demokratično Avstrijo in da so vedno pripravljeni varovati temelje današnje Avstrije. K tem pa sodi tudi avstrijska državna pogodba, katere dosledna izpolnitev je garant miru ter socialne in nacionalne varnosti in ugleda Avstrije v svetu. Mednarodni značaj državne pogodbe je imel za posledico, da je neizpolnjevanje privedlo do mednarodne reakcije. Ne le mednarodni forumi imajo nalogo, da se bavijo s spoštovanjem državne pogodbe in s položajem manjšin v Avstriji; tudi sopodpisnica SFR Jugoslavija ima moralno dolžnost, da skrbi za zadovoljivo zaščito hrvaške in slovenske narodne skupnosti.

„Aula slovenica“
je izdala Omanov koledar

„Aula slovenica", doslej znana „samo" kot razstavna in prireditvena dvorana v novem poslopju slovenskega zadružnega centra v Celovcu, se je prejšnji teden predstavila tudi kot društvo, ki si je zadalo nalogo, da z organiziranim predstavljanjem stvaritev slovenske (in tudi širše jugoslovanske) umetnosti prispeva k medsebojnemu spoznavanju in razumevanju med narodi. Pri tem se društvo lahko opira na lepe uspehe in dragocene izkušnje, zbrane v času dosedanjega obstoja in delovanja dvorane „Aula slovenica", kjer se je v dobrem letu in pol zvrstilo poleg raznih drugih prireditev že pet reprezentativnih razstav priznanih in mednarodno znanih slovenskih umetnikov.

Ob predstavitvi zastopnikom koroškega tiska in preko njega široki javnosti je predsednik novega društva dr. Mirt Zwitter v kratkem orisu dosedanjega delovanja dvorane „Aula slovenica" omenil, da se je že leta 1963 začel baviti z mislijo na ustanovitev galerije, ki bi služila predstavitvi slovenske likovne umetnosti. Vendar takrat v Sekiri ni prišlo do realizacije in je bilo na uresničitev tozadevnih načrtov treba čakati vse do dograditve zadružnega centra v Celovcu (več kot 11 let oblasti niso dale gradbenega dovoljenja!), kjer je bila v kletnih prostorih leta 1975 odprta sedanja „Aula slovenica".

Med prireditvami, ki so se doslej zvrstile v dvorani, je dr. Mirt Zwitter omenil razstavo skulptur Aleksandra Kovača, ki ji je sledila razstava del kiparja in grafika Janeza Boljke; kustodinja Moderne galerije v Ljubljani je na predavanju v besedi in sliki predstavila slovensko slikarstvo dvajsetega stoletja; potem je bila na vrsti razstava svetovno znanega mojstra slovenske grafike prof. Božidarja Jakca, katere otvoritev v navzočnosti umetnika je z bogatim kulturnim sporedom olepšal Dolenjski kulturni festival Kostanjevica na Krki, medtem ko je umetnika in njegovo delo predstavil univ. prof. dr. Luc Menaše; po razstavi priznanega slikarja Franceta S!ane so se občinstvu predstavili koroški in slovenski udeleženci otroške likovne kolonije v Vuzenici; krog dosedanjih razstav pa je bil zaključen s predstavitvijo grafik prof. Franceta Miheliča. Poleg tega so bile v dvorani tudi že številne druge prireditve, ki so enako kot umetniške razstave pritegnile razveseljivo številno občinstvo.

Poseben uspeh pa je „Aula slovenica" brez dvoma zabeležila s svojim najnovejšim dosežkom, ki ga je prejšnji teden predstavila javnosti: svoj prvi umetniški koledar. Gre za stenski koledar velikega formata (35×50 cm), katerega 12 mesečnih listov krasijo stvaritve našega domačega umetnika Valentina Omana; grafike so iz cikla „Dunajski fosili". Umetnik Oman in oblikovalec koledarja dr. Miran Zwitter sta našla zanimivo rešitev v tem, da so po štirje listi tiskani na enako pobarvanem papirju, tako da je iz celotnega koledarja mogoče sestaviti tri velike slike (posterje); v ta namen je vsak list tudi ustrezno perforiran. Poleg oblikovalca in umetnika je pri izdelavi koledarja dokazalo svoje sposobnosti tudi mlado grafično podjetje NOREA-REPRO.

Z Omanovim koledarjem — lahko ga tako imenujemo — je napravila „Aula slovenica" razveseljiv korak tudi po poti medsebojnega spoznavanja in povezovanja med narodi. Kajti besedilo koledarja je trijezično: slovensko-nemško-italijansko; zabeleženi so državni prazniki treh sosednih držav in na vsakem mesečnem listu je natiskan še po en pregovor v slovenskem, nemškem in italijanskem jeziku, značilen vedno za dotični narod; prav tako v treh jezikih pa je predstavljen tudi umetnik Oman s svojim dosedanjim uveljavljanjem doma in v svetu.

Ta „Omanov koledar", ki je izšel v nakladi 2750 izvodov in ga dobite v knjigarni „Naša knjiga" (Celovec, Paulitschg. 5-7) za ceno 80 šilingov, pa je tudi lep prispevek „Aule slovenice" za tako imenovani „jubilej" Koroške, vendar v perspektivnem pomenu, kot je dejal njegov oblikovalec dr. Miran Zwitter: „za leto 1001, kajti tudi po 14. novembru 1976 (dan preštevanja — op. ured.) se bo zemlja vrtela naprej".

Bomo končno prišli
do sprejemanja slovenske TV?

Pred nedavnim so se na Bledu ponovno sestali predstavniki avstrijskega ORF in RTV Ljubljana, pridružili pa so se jim tudi strokovnjaki iz Italije. Spet je šlo za vprašanje možnosti, da bi slovenska televizija s svojim programom dosegla tiste kraje na Koroškem oz. v Avstriji, kjer živi slovensko prebivalstvo. In na tem sestanku so predstavniki ORF — kakor je v tej zvezi povedal zastopnik RTV Ljubljana inž. Peter Mori — končno izrazili pripravljenost, da poiščejo nove kanale za lastne pretvornike in tako omogočijo uporabo kanala za pretvornike na Peči in Golici. Zadeva je tako daleč dozorela, je povedal inž. Mori, da RTV Ljubljana takoj začne administrativni postopek za pridobitev soglasja za postavitev omenjenih pretvornikov, kakor to predvideva stockholmski sporazum za te oddajnike.

Na blejskem sestanku pa se je tudi pokazalo, da pri dosedanjem večletnem zavlačevanju v resnici sploh ni šlo za vprašanja tehničnega značaja, marveč so morali biti pri izgovarjanju ORF v ozadju povsem drugačni — torej povsem politični „vzroki". Kajti zdaj so ugotovili, da je tehnično najbolj sprejemliv prvi predlog, ki ga je RTV Ljubljana posredovala avstrijskim strokovnjakom že pred tremi leti.

Kakor je razveseljivo, da se je vprašanje po večletnem čakanju končno le premaknilo z mrtve točke, pa je sedanja nenadna pripravljenost na avstrijski strani tudi sumljiva, ker prihaja tik pred ugotavljanjem manjšine. V tem času kaže Avstrija namreč nenavadno „popustljivost": po več kot 50 letih se je nenadoma zavedla svojih neizpolnjenih obveznosti iz arhivskega sporazuma, po desetletnem zavlačevanju je privolila na podelitev odlikovanj koroškim partizanom in zdaj takorekoč čez noč spozna, da po helsinški konferenci tudi svobodnega pretakanja informacij ne more več zavirati z ustvarjanjem umetnih (beri: političnih) ovir. Ali je ta nenadna zavest, da je prevzete obveznosti treba tudi izpolniti, izraz slabe vesti, ali pa je tudi to samo „taktična poteza" z namenom in s ciljem, da bi zavajali domačo in mednarodno javnost! Odgovor na to vprašanje bodo dala dejanja, ki bodo sledila besedam.

Izgubljamo zaupanje
v objektivnost takih oblasti

Že nešteto primerov je bilo navedenih, ki pričajo o tem, kako znajo oblasti na Koroškem meriti z dvojnimi merili. To velja za preteklost in velja tudi za sodobnost; velja za sodišča enako kot za upravne oblasti, še posebej pa velja to za tiste državne ustanove, ki jim je naložena dolžnost, da skrbijo za red in mir — namreč za varnostne oblasti. Za te oblasti — to so dokazale s svojim zadržanjem! — očitno sploh veljajo dvojni predpisi: eni takrat, kadar gre za Slovence in drugi tedaj, kadar gre proti Slovencem. Le tako je npr. razumeti obnašanje teh oblasti leta 1972 ob podiranju uradnih dvojezičnih napisov in pa njihovo obnašanje letos, ko vse kaže, da je njihova edina in glavna skrb zavarovati nemške nacionaliste in njihove hujskaške prireditve.

Sicer pa se temu niti ni čuditi, če pomislimo, kdo vse dela „čast" tem krogom, kdo vse se kot „častni gost" udeležuje takih prireditev — od visokih predstavnikov „uradne" Koroške preko najvišjih funkcionarjev političnih strank pa tja do vodilnih zastopnikov najrazličnejših oblasti.

Tudi na zadnjem zborovanju KHD v Celovcu, kjer so govorniki dovolj jasno povedali, da pri bližnjem štetju posebne vrste nikakor ne gre za ugotavljanje materinega jezika, marveč v pravem pomenu in z vsemi posledicami za ponovno plebiscitarno odločitev, je bilo dovolj takih „častnih gostov". Med njimi celo celovški policijski ravnatelj dvorni svetnik dr. Luggauer. In potem naj bi koroški Slovenci še imeli zaupanje v objektivnost takih varnostnih oblasti?

To sta osrednji slovenski organizaciji tudi poudarili v brzojavki, s katero sta pri notranjem ministru protestirali zaradi dvojnih meril, ki se jih poslužujejo varnostne oblasti. Ugotovili sta, da je policijski ravnatelj s svojo udeležbo na omenjeni prireditvi dokazal svojo enostransko usmerjenost; hkrati pa se ob takem očitnem sodelovanju med policijo in KHD v novi luči kaže tudi nasilje varnostnih organov v Škocijanu, kjer so pred nedavnim brez vsakega vzroka aretirali 26 Slovencev.

Solidarnostno gibanje
podpira boj proti preštevanju

Tudi solidarnostno gibanje, v katerem sodelujejo pripadniki večinskega naroda ne glede na svetovnonazorsko opredelitev ali politično prepričanje, je v teh tednih pred 14. novembrom razširilo in okrepilo svojo aktivnost, s katero podpira boj slovenske in hrvaške manjšine proti vsiljenemu preštevanju. Na Dunaju, v Gradcu, v Salzburgu in v Celovcu se vrstijo različne akcije solidarnostnih komitejev, s katerimi opozarjajo javnost na protimanjšinski značaj posebnega preštevanja ter pozivajo vse demokratične Avstrijce, naj se pridružijo bojkotu štetja in podprejo boj za brezpogojno izpolnitev manjšinskih pravic, ki je hkrati tudi boj za demokratizacijo v Avstriji.

V tem okviru je vzbudila veliko pozornost tudi publikacija, ki jo je prejšnji teden izdal dunajski Solidarnostni komite za pospeševanje in za pravice slovenske in hrvaške narodne skupnosti v Avstriji pod naslovom „Za pravice manjšin" (Für die Rechte der Minderheiten). Na 76 straneh so v besedi in sliki predstavljene manjšine v Avstriji: kratko Čehi in Slovaki na Dunaju ter Madžari na Gradiščanskem, obširno pa gradiščanski Hrvati in zlasti koroški Slovenci. Sledijo primerjave med položajem manjšin v Avstriji in položajem manjšin drugod v Evropi — primerjava, ki je vse prej kot laskava za Avstrijo, čeprav je pogosto slišati samodopadljivo samohvalo o avstrijskem „vzoru" za vso Evropo. Ta avstrijski „vzor" postavlja na laž tudi konfrontacija med manjšinskimi pravicami na papirju in v praksi, kar velja še posebej tudi za novi tako imenovani zakon o narodnih skupnostih, ki manjšinam jemlje še zadnje že doslej okrnele pravice ter jih povsem prepušča na milost in nemilost troedinosti parlamentarnih strank. Iz vsega tega izhaja edini pravilni zaključek — bojkot štetja v smislu naslednjega poziva:

- na naselitvenem ozemlju manjšin, torej na Koroškem in Gradiščanskem, naj se vsi demokratično nastrojeni Avstrijci štetja vzdržijo oz. glasujejo neveljavno;
- v vseh ostalih predelih Avstrije pa naj se demokratično nastrojeni Avstrijci 14. novembra v znak zavestne solidarnosti priznajo za Slovence.

Manjšinska politika
v ogledalu zgodovine

Da se zgodovina rada ponavlja, je prikazal tudi znani avstrijski zgodovinar dr. Karl Stuhlpfarrer, asistent na dunajski univerzi, ko je prejšnji teden v celovški galeriji Hildebrand predaval o zgodovinskih vidikih manjšinskega vprašanja na Koroškem.

Predvsem se v koroški zgodovini odnosno v zgodovini avstrijske manjšinske politike dosledno ponavlja eno: velikanske razlike med besedami in dejanji, globoki prepad med napisanimi pravicami in pravicami v praksi. Manjšinam so bile v Avstriji že od nekdaj priznane določene pravice, toda v glavnem samo na papirju, najprej v državnem temeljnem zakonu, potem v senžermenski pogodbi in zdaj še v državni pogodbi iz leta 1955; kljub temu pa so manjšine slejkoprej daleč od resnične enkopravnosti, kajti tozadevnih določil v Avstriji nikdar niso jemali dovolj resno, vedno — ko bi morala besedam slediti dejanja — so prevladale tiste sile, ki so manjšinsko politiko usmerjale po željah in zahtevah nemških nacionalistov.

Ravno to pa je drugo, kar se v koroški manjšinski politiki tako dosledno ponavlja — vpliv nemškega nacionalizma. Predavatelj je temu poglavju koroške zgodovine pripisal poseben pomen ter je opozoril na svojevrstno „kontinuiteto": od tako imenovanega „Koroškega dneva" leta 1914 preko prve svetovne vojne, nato prve republike in druge svetovne vojne ter nacistične dobe vse do današnjih dni je kot rdečo nit nakazal prizadevanje nemških nacionalistov, da bi Slovence ožigosali za veleizdajalce, za domovini nezveste in jih torej prikazali kot veliko nevarnost, kot protidržavni element.

In tretja značilnost, ki jo je v koroški zgodovini tako dosledno zaslediti: pristojne oblasti in odgovorne politične strukture vedno spet kapitulirajo pred nemškimi nacionalisti; osvojijo njihova hujskaška gesla in v smislu teh gesel tudi uravnavajo svoj odnos do manjšine oz. do njenih pravic.

Svoja izvajanja je predavatelj podkrepil s številnimi dokumenti; zanj kot zgodovinarja pač niso merodajna emocionalno pobarvana razmišljanja, marveč samo dejstva in dogodki, ki so zapisani v zgodovini. Zato pa je s take strani toliko bolj zanimivo slišati npr. pojasnilo glede mejnega vprašnaja: ne po prvi ne po drugi svetovni vojni Jugoslavija ni prekršila meje, ker takrat meje sploh še ni bilo — v prvem primeru je bila določena šele s senžermensko mirovno pogodbo in v drugem primeru z državno pogodbo leta 1955; če pa se kdo sklicuje na moskovsko deklaracijo, je treba opozoriti, da je bila z nemško zasedbo Avstrije in z napadom na Jugoslavijo senžermenska pogodba prelomljena, poleg tega pa so prav Avstrijci zelo bistveno sodelovali pri nemški okupaciji Jugoslavije, medtem ko so partizani s svojim bojem pomagali zrušiti nacistično Nemčijo in so s tem prispevali tudi k osvoboditvi in vzpostavitvi demokratične Avstrije. Ali stališče glede štetja: jezikovno štetje, kakršno bo izvedeno 14. novembra, ne more biti podlaga za reševanje manjšinskega vprašanja, ker na ta način ni mogoče ugotavljati narodne pripadnosti; določeni delež 25 % pa je sploh protiustaven in bi bilo treba v tem vprašanju izkoristiti vse pravne možnosti do ustavnega sodišča, kajti v državni pogodbi nikjer ni govora o odstotkih, poleg tega pa sedanje določilo presega celo 20-odstotni delež iz prve republike, ko je v smislu senžermenske pogodbe veljalo načelo „znatnega števila". In končno še beseda o krajevnem območju: pri interpretacijah glede krajevne veljavnosti določil člena 7 se Avstrija sklicuje tudi na državni temeljni zakon in na senžermensko pogodbo, vendar ne v celoti na tozadevna manjšinska določila, temveč samo na tiste dele, ki so njej v korist; pri tem pa so ustrezna določila člena 7 povsem jasna — gre za sodne okraje in za upravne okraje v smislu današnjih okrajnih glavarstev; zato v tem oziru ne bi smelo biti nobenih dvomov in torej različne interpretacije že vsebujejo politično izjavo o tem, koliko je Avstrija pripravljena dati manjšinam.

Predavanju so nedvoumno dajali posebno obeležje tudi eksponati trenutne razstave „Umetniki o tretjem rajhu", kjer umetniki iz cele Avstrije s slikami, risbami in skulpturami najostreje obsojajo zločine nacističnega nasilja. Gre deloma za upodobitve osebnih doživetij in so tozadevna pričevanja posebno dragocen prispevek k resničnemu premagovanju preteklosti, ne pa samo k pozabljanju strahot tedanje dobe, ko so mnogi tudi v naši ožji domovini pomagali uresničevati zločinske načrte nemškega „nadčloveka". Smiselno dopolnilo tej razstavi bo današnje predavanje v galeriji Hildebrand, kjer bo ob 19.30 uri asistent na celovški univerzi dr. Willibald Holzer govoril o odporu v Avstriji v letih 1938—1945.

Slovenski oktet spet gostoval na Koroškem

Slovenski oktet — ambasador slovenske pesmi doma in v svetu, je preteklo nedeljo spet gostoval na Koroškem. Spet je to bil velik praznik slovenske pesmi na Koroškem, kajti Slovenski oktet je med našim ljudstvom nadvse priljubljen; kjerkoli pri nas nastopa, so dvorane premajhne in občinstvo navdušeno. Med nami skoraj ni rojaka, ki ne bi poznal Slovenskega okteta ali ne bi slišal njegovega dovršenega petja. Pobudnik tega gostovanja je bila Slovenska prosvetna zveza, ki je nastop Slovenskega okteta posredovala Slovenskemu prosvetnemu društvu „Košuta" v Selah, sama pa je bila prireditelj koncerta v Škocijanu.

Gostovanje Slovenskega okteta pa tokrat ni bilo le običajno, marveč je njegov obisk na Koroškem imel dvojni pomen: v Selah je nastop Slovenskega okteta bil posvečen spominu pokojnega župana, učitelja in kulturnega delavca Hermana Velika; v Škocijanu pa je slovenski oktet ob tej priložnosti našemu zaslužnemu zborovodji Valentinu Hartmanu izročil leseno plastiko „Rej pod lipo".

Koncert v spomin Hermana Velika

Farna dvorana je preteklo nedeljo popoldne bila premajhna. Že v dopoldanskih urah so se pričeli zbirati številni obiskovalci prireditve, da se s svojim obiskom spomnijo pokojnega Hermana Velika in prisluhnejo pesmi Slovenskega okteta, ki je ob nenadni smrti prijatelja Velika obljubil, da bo v njegov spomin prišel koncertirat v Sele. V nedeljo je svojo obljubo izpolnil. Predsednik SPD „Košuta" Jurij Mak je ob tej priložnosti lahko pozdravil številne goste, med njimi vdovo Marto z družino, zastopnike slovenskih narodnih organizacij, domačega župnika Vavtija, župana Hribernika, župana pobratene občine Škofje Loke Polajnarja in druge.

Jurij Mak je v svojih pozdravnih besedah orisal lik pokojnega župana in učitelja v Selah. Dejal je, da se je Herman Velik kmalu potem, ko je prišel v Sele vključil v dejavnost takratnega kulturnega življenja. Z veseljem je učil takratni selski tamburaški zbor. Že takrat so se pokazale vse njegove vrline, ki so bile v poznejših letih v prid vsem občanom. Bil je za vsakega dostopen, znal se je vživeti v probleme in skrbi vsakogar. V svoji preprostosti je izžareval človeško toploto, ki jo je občutil prav vsak, ki je imel z njim kontakte. Vem, je dejal Jurij Mak, da ni ničesar bolj sovražil kot zahrbtnost in laž. Marsikomu je zaradi tega bil neprijeten nasprotnik, ker se nikoli ni dal zlorabiti za razne špekulacije. Tako je Jurij Mak obujal spomine na Hermana Velika. Posebno mu je v spominu leto 1953, ko je Herman Velik postal učitelj na novi šoli v Kotu. Okoli njega so se pričeli zbirati prosvetaši in bil je pobudnik za ustanovitev društva „Košuta", ki je v Kotu postalo posrednik slovenske kulture.

O Hermanu Veliku je spregovoril tudi predsednik Slovenske prosvetne zveze Hanzej Weiss, ki je prav tako obujal spomine na pokojnega prijatelja. Že samo dejstvo, da se Hermanu Veliku pride poklonit sam znani Slovenski oktet, je dokaz, da smo izgubili pomembnega člana naše narodne skupnosti. V svojem kratkem delovnem življenju je na raznih področjih dosegel mnogo, nam pa, ki smo bili njegovi sodelavci pa je bil za zgled. Zdaj, ko ga ni več, nam je ostal le svetel spomin na njegovo bogato delo in izkušnje, ki smo jih od njega sprejemali. Mislim, da bi vsak izmed nas, ki mu je bil blizu, stopil sem in povedal doživljaj z njim in da bo to srečanje vse življenje hranil kot drag spomin. Z Hermanom Velikom sva se srečavala na sejah SPZ. Čestokrat mi je zaupal svoje skrbi, skrbi, ki so tudi naše, za vzgojo svojih učencev na šoli, kako jih vzgojiti v dobre člane naše narodne skupnosti in kaj bo z njimi po končani šoli. Kako srečen je bil, ko mi je prišel kazat nove barvne ovitke za Mladi rod, s kakšno skrbjo je gojil stike s slovenskimi učitelji in pripravljal srečanja z njimi. Z njegovo izvolitvijo za župana je občini Sele dal svoj pečat in dosegel je, da je občina ostala samostojna. Herman Velik je izvajal mnoge funkcije. Leta 1963 je postal podpredsednik Slovenske prosvetne zveze in prav po njegovi zamisli je naša organizacija pričela z novim delovnim načrtom. Tudi v svoji politični organizaciji je bil na mestu. Nikdar ni narodnosti zamenjal z ideologijo. Takoj je izvajal konsekvence čim je videl, da gre proti manjšini. Vsi stojimo za njegovo odločitvijo, ki je tudi odločitev naših narodnih voditeljev, da bojkotiramo ugotavljanje manjšine. Sledili bomo njegovemu zgledu in nobena sila nas danes in tudi v prihodnosti ne bo razdvojila od naših voditeljev. S to odločitvijo pa bomo najbolj izražali njegovo misel in odločnost, ki nam je tudi najdražje kar nam je zapustil.

Navzoče je pozdravil tudi novi selski župan Anton Hribernik. Po minuti molka za pokojnim Hermanom Velikom, je Slovenski oktet pričel s svojim koncertnim delom. Spremljevalec okteta Bogdan Pogačnik je uvodoma tudi spregovoril o prijatelju Hermanu Veliku, prijatelju Slovenskega okteta. Dejal je, da moramo zdaj ko Hermana Velika več ni, biti vsi mi veliki, da zagrabimo za idejo pokojnika, da bo naš narod ostal živ in krepak. V svojih povezovalnih besedah je Pogačnik naglasil velik pomen slovenske pesmi, zlasti koroške, katero tu na Koroškem hočejo razumeti, a povsod po svetu pa Slovenski oktet prav s to pesmijo žanje velike uspehe, tako da jo povsod razumejo! In kaj bi vas preštevali, ko pa vemo kako močna je vaša pesem, kako živ je vaš glas.

In res, pesem Slovenskega okteta je bila ponovna manifestacija slovenske kulture, kulture slovenskega človeka na Koroškem, ki je ponosen na Slovenski oktet, ki s tako zavzetostjo goji slovensko in tudi koroško narodno pesem. Zato je nedeljski koncert v čast pokojnemu Hermanu Veliku bil res lepo doživetje, hkrati pa tudi velika kulturna politična manifestacija, kajti med posameznimi pesmimi je zadonela tudi pesem borbe, izraz današnjega časa na Koroškem, ko gre za uresničitev člena sedem državne pogodbe.

Slovenski oktet — se je tako častno poklonil prijatelju Hermanu Veliku.

Koncert Slovenskega okteta v Škocijanu

Istega dne je Slovenski oktet nastopil tudi v tistem Škocijanu, kjer so pred nedavnim žandarji na surov in nečloveški način nastopili proti koroškim Slovencem.

Nabito polna dvorana in navdušenje s katerim so obiskovalci pozdravili vsako pesem, sta bili živi priči, da si Slovenci nočemo odvzeti pra-

(Dalje na 8. strani)

Cenjenim naročnikom

Z današnjim izvodom Slovenskega vestnika ste spet sprejeli poštno položnico za vplačilo naročnine, ki znaša za tuzemstvo za posamezni izvod 3, mesečna naročnina 12, letna pa 120 šilingov. Za inozemstvo stane posamezni izvod 4, mesečna naročnina 15, letna pa 150 šilingov. Vse tiste naročnike, ki so s plačilom naročnine v zaostanku, vljudno prosimo, da bi se poslužili priloženih položnic in poravnali naročnino za tekoče leto.

Med upravo lista in vami naročniki in bralci obstoja skupna obveznost, ki je v tem, da uprava skrbi za redno izhajanje in dostavljanje lista, bralci in naročniki pa naj bi skrbeli za redno plačevanje. To bi bila najidealnejša oblika harmoničnega dela med bralci in izdajatelji lista.

Slovenski vestnik prihaja k vam točno vsak teden kot prijatelj, ki vas razvedruje in seznanja z dogodki doma in po svetu. Storite tudi vi svojo dolžnost, ki jo imate do svojega in našega skupnega glasila s tem, da plačate naročnino, ki je res malenkostna v primerjavi s trudom in stroški, ki jih je treba vložiti v eno samo številko lista.

Vsem tistim, ki so naročnino že poravnali, pa se zahvaljujemo za uvidevnost in zvestobo listu. Hkrati naprošamo bralce, da bi v krogu svojih znancev širili list in mu pridobivali novih naročnikov.

Uprava

Nikoli ga ne bomo pozabili

Zastopniki Slovenskega planinskega društva v Celovcu so v soboto pred praznikom dneva mrtvih spet obiskali grob staroste slovenskih alpinistov in gorskih reševalcev Jožeta Čopa na pokopališču prijaznega kraja Planina nad Jesenicami. Ob tej priložnosti so na grob velikega gornika in prijatelja koroških Slovencev in planincev položili venec in se tako poklonili spominu tega izrednega človeka.

Čopov Jože je umrl lansko leto, star 82 let. Bil je gornik, ki je slovenskemu planinstvu vnesel nov borbeni duh. Medtem ko so slovenske gore prej osvajali tujci, se je to v času Čopovega udejstvovanja spremenilo, tako da je on prevzel pobudo in preplezal s tovariši predvsem Julijske Alpe. Bil je mojster plezalne stroke in predvsem dober učitelj drugim.

Za Čopovega Jožeta je značilno, da je stal vedno na strani malih ljudi, tako tudi po prvi svetovni vojni, ko se je prostovoljno boril na Koroškem. V drugi svetovn vojni je bil spet med tistimi, ki so se borili za golo življenje in svobodo proti nemškim in italijanskim fašistom. Po osvoboditvi je takoj našel kontakte s slovenskimi koroškimi dijaki, ki so študirali v Sloveniji in s slovenskimi planinci, ki so nekoliko pozneje ustanovili oziroma obnovili slovensko planinsko organizacijo na Koroškem. Sploh imamo vtis, da je bila Čopova življenjska naloga, da utrjuje prijateljstvo s koroškimi Slovenci. Kadarkoli so se naši planinci srečavali z njim v slovenskih gorah, jim je naročeval pozdrave številnim znancem in prijateljem na Koroškem. Z njim smo koroški Slovenci zgubili velikega in dragega prijatelja, ki nam bo ostal v nepozabnem spominu. Slava mu!

GOSTOVANJE AKADEMIJE ZA GLEDALIŠČE, RADIO, FILM IN TELEVIZIJO IZ LJUBLJANE

v petek 5. novembra 1976 ob 20. uri pri Miklavžu v Bilčovsu
v soboto 6. novembra 1976 ob 20. uri v farni dvorani v Železni Kapli

Program: Enodejanka — komedija GHELDERON: ESCORIAL
Hlapec Jernej (dva odlomka) — Polde Bibič
pesmi Valentina Polanška, Milke Hartmanove in Andreja Kokota
recital Kosovelovih in Cankarjevih pesmi
Študijski nastop — Umetnost giba (izrazni ples): VRAČ

Po programu srečanje oziroma pogovori z nastopajočimi.

Oddolžili smo se spominu padlih junakov

Kakor vsako leto tako je Zveza koroških partizanov tudi letos polagala vence na grobišča padlih partizanov širom južne Koroške in se tako oddolžila žrtvam pretekle vojne. Letošnja osrednja počastitev v spomin naših mrtvih junakov, ki so darovali življenje za svobodo v borbi proti fašizmu je bila v Št. Jakobu v Rožu, kjer počivajo žrtve pokola pod Arihovo pečjo.

Osrednje počastitve so se kljub izredno slabemu vremenu, saj je močno deževalo, poleg domačega prebivalstva udeležili tudi jugoslovanski konzul v Celovcu Peter Župančič in zastopniki slovenskih osrednjih organizacij.

Na šentjakobskem pokopališču, kjer stoji lepi spomenik, je v počastitev spomina padlih borcev za svobodo spregovoril predsednik Zveze koroških partizanov Karel Prušnik-Gašper.

V svojem govoru je poudaril, da koroški Slovenci v naših srcih čuvamo pridobitve teh ljudi, ki so v borbi proti fašizmu darovali svoja mlada življenja za svobodo našega naroda in za osvoboditev vseh zasužnjenih narodov Evrope. Narod, ki spoštuje mrtve, ki so se žrtvovali za svoj narod, ne more propasti. Zveza koroških partizanov že trideset let skrbno čuva in neguje 40 grobišč širom južne Koroške, kjer počiva 500 koroških partizanov. Še bolj pa koroški Slovenci hranimo v naših srcih oporoko živih in mrtvih partizanov, ki so se borili in umrli, da koroški Slovenci ustvarjamo na podlagi enakopravnosti bratsko sožitje z avstrijskim narodom, ki enako kot koroški Slovenci in ves svet želi samo mir in lepo prihodnost za sebe in svoje otroke ter enakopravnost, ki sloni na izvedbi člena 7 avstrijske državne pogodbe. V tem duhu se tukaj na šentjakobskem pokopališču globoko klanjamo spominu — tukaj pokopanih in po vsej južni koroški zemlji na „mrtvi straži" stoječih borcev za svobodo, za demokracijo in mir v svetu. Slava velikim sinovom našega naroda! S temi besedami je tovariš Prušnik zaključil svoj govor.

Osrednjo počastitev na šentjakobskem pokopališču, ob z venci obdanem grobišču, je poplemenitil še domači moški pevski zbor z lepo podano pesmijo „Počiva jezero v tihoti".

Z osrednjo počastitvijo v Št. Jakobu je bilo zaključeno polaganje vencev na vseh štiridesetih grobiščih širom južne Koroške, ki se je odvijalo v smislu spomina na žrtve in v smislu opomina, da se kaj takšnega ne sme več ponoviti.

Vognje polje

V sredo 27. oktobra je Janez Miklavčič pd. Orič iz Gorinčič pri Št. Jakobu v Rožu pri Trinku v Vognjem polju obhajal svojo 80-letnico. Jubilejne slovesnosti so se udeležili sinovi in hčerke, njegovih 11 vnukov in oba brata Tevžej in Jozej. Čeprav je pred par leti ohromel, je drugače zdrav in še poln življenja. Za jubilanta je znano, da je bil vse svoje življenje aktiven borec za pravice slovenskega ljudstva na Koroškem. Predvsem se je uveljavil na zadružnem področju, kjer je bil soustanovitelj in prvi predsednik Kmečkogospodarske zadruge v Št. Jakobu. S svojim znanjem in prizadevnostjo si je v Št. Jakobu v Rožu ustvaril podjetje za proizvodnjo cementnih izdelkov, ki je znano daleč preko koroške dežele, poleg tega pa je bil tudi navdušen in napreden kmet. Zanj je znano, da je mnogo žrtvoval za slovensko stvar. Tako je bil na strani slovenskega ljudstva na Koroškem po prvi svetovni vojni, v najtežjem času nemškega fašizma je podpiral partizane, takoj po drugi svetovni vojni pa je dal takoj na razpolago svoja vozila za prevoz k prireditvam, ki so služila reaktivaciji kulturnega in gospodarskega življenja koroških Slovencev. Leta 1954 mu je umrla žena, tako da je od takrat naprej gospodaril z otroci. Za vso prizadevnost napram svojemu ljudstvu, mu je le-to izkazalo svoje zaupanje s tem, da ga je predlagalo v slovenske liste na volitvah.

Kljub visokim letom je še danes vedno na tekočem o dogodkih ki pretresajo naše narodno politično življenje na Koroškem, pri tem mu je v veliko pomoč slovenski koroški tisk, ki ga prebira z veliko vnemo.

Ob njegovem prazniku mu iskreno čestitamo z željo, da bi bil še dolga leta čil in zdrav med nami. Ob tej priložnosti mu izrekamo iskreno zahvalo za vso prizadevnost v korist naše narodne skupnosti na Koroškem.

Pomoč koroškim Slovencem v boju za pravice

Vedno bolj se uveljavlja navada, da ljudje podpirajo naš boj za obstoj naše narodne skupnosti tudi z denarnimi podporami. Tako je pred nedavnim Legat Sonja 61000 Ljubljana, Teslova 27 vplačala pri blagajni ADIT — DZS Ljubljana din 1000.— kot pomoč koroškim Slovencem v boju za narodne in človeške pravice.

Tem potom se plemeniti darovalki iskreno zahvaljujemo.

IGRA — TEMELJNI KAMEN ŽIVLJENJA

Slovensko kulturno društvo v Celovcu vabi na 2. skupinski sestanek v petek 5. novembra 1976 ob 20. uri v Mohorjevi hiši, Viktringer Ring 26, 2. nadstropje.

Na sestanku se boste srečali z drugimi starši in vzgojitelji, izmenjali izkušnje, se pogovarjali in reševali odprta vprašanja o učnem tečaju in o igri sploh.

Tečaj vodi učitelj Janko Urank.

BOROVLJE:

Razstava „Kulturna pokrajina se predstavlja"

Hkrati s slovesno otvoritvijo nove občinske hiše v Borovljah o kateri smo že poročali v našem listu, je bila otvorjena tudi razstava pod naslovom „Kulturna pokrajina se predstavlja", na kateri so predstavljena dela slikarjev in pesnikov, ki so rojeni ali so živeli oziroma še živijo v Borovljah. Med slikarje štejemo Tonija Gregoritscha, Eduarda Manharta, Hermanna Poschingerja in Ericha Kucherja, med pesnika pa Josefa Friedricha Perkoniga in Lorenza Macka. Razstavo sta uredila Erich Kucher in Lorenz Mack. Razstava bo odprta do konca novembra in sicer ob torkih in četrtkih od 14. do 17.30 in ob sobotah od 9. do 12. ure. Za skupine bodo razstavo odprli tudi izven zgoraj napovedanega časa. Vstop je prost.

Načrtno ponemčevanje slovenskih topografskih imen

Pred nedavnim je izšel zemljevid Zimner Wandkarte 32 v merilu 1:25.000, ki prikazuje območje Baškega jezera. Zemljevid so izdali letos in je grafično lepo izdelan, vsebinsko pa je pod vsako kritiko. Cela vrsta napačnih podatkov in pa stara bolezen avstrijskih topografov, da nasedajo raznim „izvedencem" in tako posredno pomagajo ponemčevati slovenska topografska imena, to ugotovitev samo potrjujeta.

V tem zemljevidu so topografi posebno pozornost posvetili Bleščeči planini (kjer imajo slovenski planinci svojo planinsko postojanko). Tako se je prvič pojavila v avstrijskih zemljevidih pravilna oznaka za slovensko planinsko postojanko — Kočo nad Arihovo pečjo — Hütte ober der Arichwand. To gesto seveda pozdravljamo, obsojamo pa, da se je v zemljevidu hkrati pojavilo popolnoma novo ime, o katerem še nismo nikdar slišali pa čeprav smo stalni gostje Bleščeče — **Salzquelle.** To ponemčeno ime naj bi predstavljalo znani vrelec, ki mu domačini pravijo **Solnice.** Ime Salzquelle je seveda prav takšen nesmisel, kot je ponemčeno ime za Bleščečo planino - Roßalm, ki je nastalo pod Hitlerjem; prvič ime Salzquelle nima nič skupnega s kakšno mineralno vodo (to je slovenski prevod), drugič pa voda tudi ni slana. Slovensko ime Solnice je prišlo od tega, da so tam nekoč napajali ovce in sicer tako, da so v lesene žlebove po katerih je tekla voda, trosili sol z močnatimi krmili (po koroško — lek), z namenom, da bi ovce raje pile in da bi bile bolj odporne proti raznim boleznim. Čeprav je novo ime Salzquelle nesmiselno, pa je v očeh germanizatorjev le korak naprej v njihovem stremljenju, da uničijo čimveč slovenskih topografskih imen na dvojezičnem ozemlju Koroške. Kako prefrigano so to izvedli, kaže laskajoči nemški naziv planinske koče, ki naj tujo javnost zlasti številne turiste, z vseh koncev Evrope slepi, češ kako tolerantna je Avstrija do svojih manjšin, po drugi strani pa brezobzirno nadaljuje s tem, kar je bilo v zloglasnem Hitlerjevem tisočletnem rajhu zamujeno.

Sedaj pa še k površnosti oziroma k napačnim podatkom, katerih kar mrgoli v tem zemljevidu: Na Reki (Mühlbach) sta na primer zamenjani imeni gostišč Rosentalerhof in Dobernik. Gostilna Sauerегger v Rožeku je pomotoma označena na nasprotni strani Drave v Semislavčah (St. Lamprecht). Restavracijo Illyrio v Logi vasi so prestavili v sosednjo vas Dob (Aich). Gostilna Kattnig v Svatnah je označena na vzhodnem robu vasi tik nad Lešami). Podobne napake so tudi v območju Pulpač (Pulpitsch) in Deščic (Dieschitz), kjer so kmetije Ramuschhof, Isophof in Dersolahof označene tam, kjer jih v resnic ni. Podobno je tudi z obema gostilnama Woith v Podhumu (Buchheim) in Jägerwirt v Šmartnu (St. Martin) v rožeški občini. Teh nekaj primerov na tako mali površini jasno dokazuje, da so se tu delale napake, katerih ne bi smelo biti. Kljub lepi grafični obliki, je zemljevid torej skrajno površno izdelan.

Upravičeno se vprašamo, kdo so tisti faktorji, ki odločajo o usodi imen in tudi o tem, da je prišlo do tako grobih napak. Znano je, da se topografi v glavnem orientirajo oziroma poslužujejo planinske literature (predvsem vodičev Avstrijskega planinskega društva), podatkov turističnih uradov in druge turistične literature. Nadalje jim služijo informacije pri lokalnih izvedencih h katerim štejejo gozdarje, učitelje, župnike, pripadnike planinskih društev, kmete itd. Pri tem je službeni predpis topografov takšen, da smejo vnesti v zemljevid samo titsa imena, ki so dejansko pri domačem prebivalstvu v uporabi, to se pravi, da topograf sme prevzeti samo tista imena, ki jih je slišal iz ust **zanesljivih** ljudi. Pri izbiri teh ljudi imajo naši topografi po navadi srečo, da naletijo na takšne ljudi oziroma „izvedence", katerim so slovenska topografska imena trn v peti. Tako je bilo tudi v primeru novega imena Salzquelle. Najboljši izgovor na številne očitke je seveda ta, da na koroškem ni nomenklaturne komisije, ki odloča o pravilnosti topografskih imen. Takšne komisije obstojajo po vseh avstrijskih deželah, samo na Koroškem je ni (največji nasprotnik je bil Koroški deželni arhiv), to pa iz razumljivih vzrokov, ker je brez te komisije mnogo lažje ponemčevati. Na Gradiščanskem je v nomenklaturno komisijo vključen en **slavist** in pripadnik **hrvaške** narodne skupnosti. Podobno bi moralo biti tudi na Koroškem.

Kljub temu, da stalno kritiziramo, da se na Koroškem načrtno germanizirajo Slovenska topografska imena (to trdi tudi dr. Veiter), se na tem področju ni mnogo spremenilo. Tu pade tudi krivda na topografe, kajti pri slovenskih imenih bi čisto jasno morali odločati tudi prizadeti, to so pripadniki slovenske narodne skupnosti na Koroškem. In ker tega ne delajo, je v koroški topografiji strašen kaos. Sploh je bila od nekdaj praksa, da so o slovenskih topografskih imenih odločali ljudje, ki sploh niso razumeli slovenskega jezika, zato je prišlo do raznih nesmislov kot je na primer nemško ime za Psinjo vas Hundsdorf ali za lepo slovensko ime Peč na tromeji — Ofen, ki seveda nima nič skupnega s kakšno pečjo za kurjenje.

Čeprav imajo slovenski planinci na Koroškem, ki so odlični poznavalci Karavank, že 76-letno tradicijo — leto 1900 je rojstno leto organiziranega slovenskega planinstva na Koroškem — se še noben avstrijski topograf ni obrnil na te ljudi ali na njihovo organizacijo Slovensko planinsko društvo v Celovcu, kjer bi jim prav gotovo radi pomagali, da ne bi prišli pri tem odgovornem delu v konflikt z vestjo in tudi z zakoni. Vendar koroška stvarnost je drugačna. Topografi so vedno zamudili priložnost, da bi si priskrbeli podatke tudi pri ljudeh tiste narodnosti, katere imena se ponemčujejo — kakšno čudno naključje. Nova iznajdba Salzquelle je spet eden izmed mnogih primerov, kako se načrtno ponemčuje slovenska avtohtona topografska imena. Takšno postopanje ni samo krivično, marveč tudi skrajno nekulturno in sramotno in zato vredno ostrega obsojanja.

KLUB MLADJE

sporoča, da so cenjenim bralcem na razpolago ponatisi (2. naklada) Mladje-dokumentation Fremde in der Heimat (po filmu Brandstallerjeve) ter klub-mladje-information a in b. Dobite jih v Naši knjigi in Mohorjevi knjigarni v Celovcu. Pismena naročila naslovite na:

Klub Mladje, A-9010 Klagenfurt/Celovec, Postfach 307

Slovensko prosvetno društvo „Edinost" v Pliberku

vabi na

4. DRUŠTVENI PLES

v soboto 6. novembra 1976 ob 20. uri v dvorani gostilne Schwarzl v Pliberku.

Igra ansambel

„Veseli planšarji"

Ljubitelji domače družabnosti prisrčno vabljeni!

Odbor

Nova številka Mladega roda

Pred dnevi je izšla 3—4 številka Mladega roda za meseca november in december. Kot vse ostale številke tega šolskega lista, katerega izdajatelj in založnik je konzorcij učiteljev na dvojezičnih šolah Koroške, je tudi ta pestra po vsebini in lepo ilustrirana. Čudovito lepa barvna fotografija avtorja Mirka Kunčiča (Dvor/Kranzlhofen) jasno izpričuje, da je ta številka posvečena prehodu obeh letnih časov — od jeseni v zimo.

Dne 5. oktobra je v častitljivi starosti 93-tih let umrl starosta slovenskih učiteljev na Koroškem. On je bil tudi ustanovitelj šolskega lista „Mladi rod". Šolski nadzornik Rudi Vouk je v prispevku „Ravnatelju Aichholzerju v slovo" opisal življenje in delo tega velikega šolnika in zasluge, ki jih je imel pri ustanovitvi Mladega roda.

Poleg zgodbic in pravljic, ki opisujejo, kot že omenjeno, značilnosti obeh stekajočih se letnih časov, med katere štejemo tudi praznovanja kot so dan mrtvih, Miklavž in božič, so dali svoje prispevke med drugimi tudi Stana Millonig „Domoznanski sestavki", Tomaž Ogris „Ljudje pri delu" in Gozdan Sovič prispevek o najboljši telovadkinji na svetu, Nadji Comaneci-jevi.

V rubriki „Stvaritve naših pesnikov in pisateljev" je bila tokrat predstavljena slovenska koroška pesnica Milka Hartmanova iz Libuč v Podjuni s kratkim opisom njenega pesniškega delovanja in s tremi njenimi pesmimi. Kot neke vrste posebnost je otroška igrica po pravljici bratov Grimmov „Volk in sedem kozic", ki bi bila primerna za podajanje na naših odrih.

Tokrat smo tudi lahko z veseljem ugotovili, da so naši šolarji pridni dopisovalci, saj so v rubriki „Bralci pišejo" napolnili kar tri strani Mladega roda, kar je lep doprinos k pomladitvi in popestritvi tega šolskega lista. Za nadaljno popestritev skrbijo tudi uganke in križanke ter številne ilustracije, ki jih je izdelala Jelka Reichman.

Mladi rod lahko naročite na naslov: 9021 Klagenfurt/Celovec, poštni predal 45. Cena posamezne številke znaša 10 šilingov.

„Volkszählung 1976: Kärnten deutsch." Alle zur Zählung!

„Jede nicht abgegebene Stimme eines Deutschkärntners erhöht Prozentanteil der Slowenen!" — „Volksabstimmung in Kärnten!" — „Lostag für Kärnten!" Aufruf an die Klagenfurter Bevölkerung: „Es geht darum, uns und unseren Kindern eine Stadt und ein Land zu erhalten, in dem diese — so wie wir — unter dem Motto leben können: Kärnten **deutsch,** *frei und ungeteilt!" Diese Schlagzeilen bzw. Aufrufe stammen nicht etwa aus den Oktobertagen des Jahres 1920, sondern können einer Kärntner Zeitung vom 23. 10. 1976 entnommen werden. Sie gelten der „Volkszählung" am 14. November 1976, die laut SPÖ+ÖVP über die Ermittlung der Muttersprache nur eine „Orientierungshilfe" für den Staat sein soll. SPÖ+ÖVP sollten damit aufhören, diese Zählung betreffend, den Slowenen etwas vorzumachen. Die Volkszählung hat, wie man sieht, bereits eine ganz andere Bedeutung bekommen. Der 14. November 1976 ist bereits jetzt Kärntens zweiter Volksabstimmungssonntag, an dem es angeblich sogar wieder darum geht „Kärnten frei und ungeteilt" zu erhalten. Ungeheuerlich, was man in diesem Land aus einer Volkszählung machen darf! Dann wundert man sich noch, daß Kärntens Slowenen diese Zählung boykottieren werden und schüttelt über diese „eigensinnige" Haltung verwundert den Kopf! Den Slowenen bleibt aber als Protest nur der Boykott und immer mehr deutsche Bürger verstehen das! Unsere Slowenen sind kein Spielzeug für nationale Kreise, die jede sich bietende Gelegenheit wahrnehmen, um in der Vergangenheit zu leben und diese künstlich in die Gegenwart verpflanzen, indem sie, um nur eines von vielen Beispielen anzuführen, zur Zeit „Volksabstimmung" spielen! Die Slowenen sollen dafür herhalten! Sie wären dumm, wenn sie da mitspielen würden! Daher gilt es, diesen Kreisen am 14. November 1976 einen Strich durch die Rechnung zu machen!*

Guttenbrunner Herbert
Köttmannsdorf/Kotmara vas

IVAN CANKAR 12

Zgodbe iz doline šentflorjanske

Razlegla se je bila po fari čudna vest, tako neverjetna in skrivnostna, da je nihče ni izpregovoril naravnost in da se je človek pokrižal, če je le pomislil nanjo. Bog vedi, kako se je porodila, kako raznesla; kakor môra je ležala na dušah; polrazumljiva bojazen, nerazločna slutnja.

„Pravijo, da so živega pokopali . . ."

„Kako pač živega? Dva dni je ležal v mrtvašnici, dišal je že . . ."

„Pa zakaj tako gomilo? Zakaj tak kamen?"

„Bog vedi zakaj; župnika vprašaj!"

Spogledala sta se in sta se ločila; obema je bilo v srce mraz.

„Kamen ni več ležal, kakor smo ga bili položili; zjutraj je ležal počez. In zrahljana je bila gomila . . . Kdo je imel opravka tam?"

„Kdo bi rahljal gomilo, prelagal kamen? Vprašaj le tistega, ki leži tam spodaj! In vprašaj župnika!"

Umolknila sta v strahu in sta šla vsak svojo pot.

Stale so ženske v gruči.

„Kuharica pravi, da ga je videla, ko je plezal ponoči čez zid. Oči je imel kakor oglje in dvakrat večji je bil nego v resnici. Stopil je k oknu župnikovemu in je kričal: ‚Nazaj! Nazaj!' Bog vedi, kaj je hotel od župnika . . ."

Ženske so se pokrižale.

„Dekla pravi, da ga je videla, ko je šel po vasi, ne da bi se bil dotaknil tal z nogo. Kar preko streh, preko dimnikov. Drmaškov dimnik se je podrl sinoči; sunil je bil pač obenj po neprevidnosti. Dišalo je po žveplu in smoli . . . In nato skozi dimnik v farovž . . ."

Zavzdihnile so, pokrižale so se vdrugič.

„Hlapec pravi, da ga je videl, ko je hodil opolnoči po dvorišču, kakor da bi iskal. Nato je odprl duri, ki so bile zaklenjene in zapahnjene; samo na kljuko je malo pritisnil, pa so se mu odprle nastežaj. Prepirala sta se z župnikom tako naglas, da se je vzbudil za hlevom pes in je lajal pol ure . . ."

V krčmi je sedela gospôda. Učitelj in župan sta pripovedovala svojo stvar.

„Nisem bojazljivec, ampak strah me je bilo!" je pravil učitelj. „Mislil sem najprej, da je pijan, nato pa sem spoznal, da je . . . vrag vedi kaj! ‚Kaj mislita?' — naju vpraša kar naravnost — ‚kaj mislita, ali je mogoče, da bi razmaknil tako solidno rakev, da bi odvalil tako velik kamen?' Gledam, strmim — ne šali se, čisto resno govori . . . Rad bi vedel, kaj se mu je pripetilo, zakaj ga je tako globoko vznemiril tisti potepuh, ki je umrl v njegovem hlevu . . . Tudi sinoči me je vabil, ampak Bog se me usmili, nisem imel korajže, da bi šel . . ."

Župan je gledal zamišljen v svoj kozarec.

„Tudi mene je vabil, ampak toliko pravim, da bi šel rajši opolnoči na pokopališče. Nikoli še nisem videl takega obraza in sam ne vem, kako sem lomil po stopnicah navzdol in bežal po dvorišču. ‚Kaj pravita, ali je dobro shranjen?' naju vpraša. ‚Ali je človek tako krepak, da bi razmaknil to gomilo, stopil iz groba? Ali sem ga dobro zabil?' Tako izprašuje in se smeje široko, kakor lobanja, oči pa niso bile več človeške . . . Kaj mislite, prijatelj, o stvari?"

Zdravnik je skomizgnil z rameni.

„Starec je, pa ni vse po pravici z njim. Že drugače je bil časih precej čuden človek — pa je prišlo nekaj posebnega, Bog vedi kaj, in ga je vsega zvrtoglavilo . . . Saj je bil ves prepaden, ko je stal v hlevu pred mrtvim vagabundom . . ."

Župan se je nenadoma domislil.

„Glejte, vagabund je imel listek v suknji in župnik ga je spravil . . ."

„Kaj pa je bilo napisano na listku?" je vprašal zdravnik.

Nista se mogla domisliti ne župan ne učitelj.

Tedaj je planil v sobo človek, razoglav, ves bled in zasopljen.

„Brž v cerkev! . . ."

Župnik je bil stopil v zakristijo. Mračno je bilo še tam; okno je bilo visoko in pobarvano. Ves truden je bil; oči, dasi široko odprte, so bile vse meglene in niso videle razločno.

Kmalu je prišel cerkovnik. Ko je ugledal župnika, je odprl usta in je obstal ob durih kakor okamenel.

„Kaj pa? Kaj pa?" je jecljal in lica so mu bledela.

Župnik se je okrenil in je stopil počasi k cerkovniku. Velika žalost je bila razlita po njegovem obrazu, nagnil je nekoliko glavo ter mu je položil roke na rame.

„Prijatelj, ki me poznaš tako dolgo let in ki si mi zmerom zvesto služil — jokaj danes z menoj, usmili se me! Pripetila se mi je velika nesreča, hudo kazen mi je poslal Gospod. Ne prestraši se preveč, prijatelj, če ti povem, kaj se mi je zgodilo! Glej, izgubil sem ime, svoje staro, lepo pošteno ime! Bog mi ga je bil dal, Bog ga je vzel, njegovo ime bodi hvaljeno . . . Namesto prejšnjega pa sem dobil novo ime, kazen božjo na stara leta. Ne glej me tako mrko, ne zavrni me! Zakaj vedi, o prijatelj, ime mi je Polikarp! . . ."

Cerkovnik je prebledel, vztrepetal, nato se je jadrno okrenil, zaloputnil duri ter bežal po klancu navzdol.

„Ni usmiljenja na svetu!" je zavzdihnil župnik ves žalosten in je globoko sklonil glavo. Čul je iz cerkve šum, kakor od šepetanja številne množice.

„Fara je zbrana, pripravljen sem! Ti Bog mi daj moči!"

Prekrižal je roke na prsih, še trenotek je postal, nato je prestopil prag. S počasnimi, težkimi koraki, globoko sključen, je stopal proti oltarju. Gledal je v tla, nič krvi ni bilo v njegovih licih, siv, razoran in resen je bil obraz.

Po cerkvi je šumelo glasneje, zazibalo se je, kakor da je bil zapihal močen veter.

Pred oltarjem se je župnik okrenil in se je ozrl po množici. Tisočero začudenih, prestrašenih obrazov je strmelo vanj.

„Farani! Bratje v Kristusu!"

Trepetajoč in votel je bil njegov glas, toda krepak, tako da se je razlegala beseda jasno prav do stopnic pred cerkvijo.

Navajajmo otroke na delo

Jurček ima pet let. Vzgojiteljica v vrtcu se pritožuje, da si ne zna obuti čeveljčkov, zavezati trakca pri kapi, čeprav je drugače zelo samostojen in bister.

Tonček obiskuje drugi razred osnovne šole. Snov hitro dojema, pri pisanju domačih nalog pa ima mati težave. „Bom že, bom že", odlaša Tonček. Mati meni, da otrok ni vztrajen pri delu. In zaradi tega je med materjo in Tončkom neprestana borba.

Metka hodi v prvi razred in mama meni, da bi si morala že sama čistiti čevlje. Toda ne gre in ne gre.

Lahko bi našteli še veliko takih primerov. Kako ravnati v takih primerih? Starši so že sami ugotovili, da s silo ničesar ne dosežejo, le odpor pri otroku se poveča. Sila rodi še večjo protisilo!

Ponavadi se starši delovne vzgoje lotijo, ko vstopi otrok v šolo. To pa pomeni, da zamudijo najprimernejši čas za vcepljanje delovnih navad in ljubezni do dela. Verjamemo, da je v prvem razredu že prepozno Metko učiti čistiti čevlje. Če pa bi navajali otroka na to postopoma nekako od tretjega leta dalje, bi mu to prešlo v meso in kri in postalo samoumevna navada. Prav tako je s Tončkom. Morda ga je obilica igrač odvračala od vztrajnosti. Morda je bila njegova mamica nedosledna in je naredila vse sama. Tako ravnanje z otrokom se pozna pri delu v šoli. S težavo se loti dela, ne vztraja do konca pri pisanju domačih nalog, k pisanju ga je treba priganjati itd.

Vsi poznamo star izrek „Drevo lahko upognemo, ko je še mlado". Če pa to poskušamo, ko drevo zraste, se zlomi. Isto je z otroki.

Torej, z delovno vzgojo pričnimo zgodaj. Paziti pa moramo, da ne postane otroku delo neprijetno in da ga dojame kot igro. Tako se bo otrok igral in delal hkrati. V njegovi osebnosti pa se bodo razvile zdrave delovne navade.

Na primer: ko mati pripravlja večerjo, naj opozori svojo dveletno hčerko, da pripravi večerjo za njeno punčko. Otrok bo z veseljem posnemal mater. Otroci se zelo radi smukajo okoli matere, ko pere. Zakaj ne bi že majhen otrok pomagal in opral nekaj robčkov, četudi bo morda polil tla?

Spominjam se matere, ki je pripeljala v svetovalnico triletno hčerko. „Moja punčka je tako sitna. Hoče pomivati posodo, čistiti čevlje in prati. To me strašno ovira in povzroča dosti dela. Kje imam pa čas!" Čez štiri leta je isto mamico napotila šola v našo svetovalnico zaradi otrokove nesamostojnosti. Mislim, da ni potrebno razlagati, kje ima otrokova nesamostojnost korenine.

Saj je res, da bo otrok ob taki „igri-delu" kaj razbil, popackal in morda tudi uničil. Toda kaj je več to kot vzgojna vrednost dela?!

Svetovno znan pedagog je nekoč zapisal. „Kakršen je otrok pri igri v predšolskem obdobju, tak je šolar pri učenju in odrasel človek pri delu."

Če opazujemo otrokovo igro, vidimo, da šele proti koncu petega leta razlikuje med igro in delom. To se kaže v raznih dejavnostih: krmi ribice v akvariju, rad čuva mlajšega bratca, briše posodo in čisti svoje igračke. To opravlja rad. Težava pa nastopi, če ga k temu silimo. Proti koncu 6. leta pa si otrok želi, da mu oče in mati dajeta bolj zaupne naloge. Na primer, da gre v trgovino po moko ali sol z „velikim denarjem". Za vse to pa pričakuje pohvalo. Vsaka pohvala otroka dviga in mu veča veselje do dela.

Ker je otroku v predšolskem obdobju igra najvažnejša aktivnost, moramo paziti, da ga navajamo na delo v obliki igre. Če je otrok zatopljen v neko igro, ga ne odvračajmo od nje, ampak počakajmo, da se neha igrati in mu potem dajmo priložnost, da pomaga odraslim.

Posebno ugodno deluje na oblikovanje delovnih navad otrok bivanje v vzgojno-varstvenih ustanovah. To je tako imenovana kolektivna delovna vzgoja. Otroci pomagajo pri pospravljanju, pripravljanju mize za posamezne obroke itd. Ne samo, da se otrok tako nauči delati in delo vrednotiti, razvijajo se tudi njegovo znanje in spretnosti, kar mu bo v šoli pri učenju koristilo. Vse to otroka pozneje bolje in lažje vključuje v skupnost delovnih ljudi.

Jajca za živce in vitkost

Jajce je tako vsestransko uporabno živilo, da bi tudi najboljši kuhar odložil kuhalnico, če bi se kdo spomnil in prepovedal uporabljati jajca.

Če bi se človek prehranjeval samo z jajci in svoje obroke dopolnjeval s sadjem in zelenjavo, da bi dobil tudi vitamin C, bi imel vse, kar potrebuje njegov organizem. Jajce namreč vsebuje vse potrebne snovi: beljakovine, lesitin (za živce pomemben!), kalcij in fosfor (za zgradbo kosti) pa železo (za kri!). V jajcu so tudi vitamin A (nadvse pomemben za kožo in možgane) in vitamin B1 in B2 (za živce).

Kdor si mora prizadevati za vitko linijo: jajca vsebujejo samo toliko kalorij kakor enaka količina puste govedine (kurje jajce ima samo 84 kalorij).

Najlažje je mehko kuhano jajce in tudi surovo jajce je lahko prebavljivo, če sta beljak in rumenjak stepena. Tudi beljak brez rumenjaka je upoštevanja vreden: 100 g beljaka iz kurjih jajc vsebuje 11 g beljakovin.

Pri kuhanju uporabljajte čim več jajc, zlasti v času, ko so najcenejša, saj se iz njih pripravlja obilica dobrih jedi.

Prav okusna so jajca kot samostojna jed, izvrstna so za večerjo s solato, ki ji dodamo trdo kuhana jajca.

Kako kuhamo jajca? Nekateri jih položijo v vrelo vodo, drugi jih pristavijo v hladno. Vsaka gospodinja prisega na svoj recept. Poglejmo nekaj načinov:

Sveže jajce položite v vrelo vodo. Za mehko kuhano jajce naj vre 3 do 4 minute, za malo bolj kuhano, a še vedno mehko 5 minut, za trdo pa naj počasi vre 8 do 10 minut. Kuhano jajce na hitro oplaknite z mrzlo vodo. Trdo kuhana jajca pustite v mrzli vodi toliko časa, da se malo ohladijo, sicer bi se zaradi lastne toplote kuhala še naprej. Taka jajca imajo med beljakom in rumenjakom zelen rob.

Ali pa jajca pristavite v hladni vodi, ki bo šele z jajci vred zavrela. Mehka kuhana jajca naj vro 4 minute, za trdo kuhana pa mora voda močna vreti 8 do 10 minut.

Jajca, ki jih nameravate kuhati, vzemite iz hladilnika nekaj ur prej. Če ste na to pozabili, jih za nekaj časa položite v mlačno vodo. Jajce, ki ga vzamete naravnost iz hladilnika in ga potopite v vročo vodo, bo zagotovo počilo. Kadar imajo jajca šibko lupino in se bojite, da vam bodo počila, vsako posebej tesno zavijte v aluminijasto folijo in kuhajte nekaj minut dlje.

Starost jajca ugotovite tako, da jih položite v vodo. Sveža jajca se potopijo na dno posode, starejša pa se postavijo pokonci, zelo stara jajca pa plavajo na površini.

Če razbijete jajce, ugotovite starost po obliki rumenjaka. Pri svežem jajcu je rumenjak okrogel in zavit v trdno mrenico. Starejše ko je jajce, bolj ploščat je rumenjak. Pri zelo starih jajcih kožica poči in rumenjak se razlije.

Jajca shranjujte v hladnem in zračnem prostoru, najprimernejša temperatura je od 12 do 14 stopinj Celzija. Če bi radi shranili za dalj časa večjo količino jajc, naredite tako kot naše babice: naložite jih v glinasto posodo, ki jo postavite v klet. V predalčku za jajca v hladilniku se jajca ohranijo le nekaj dni. Prehud mraz jim namreč odvzame vlago in s tem se poslabša njihova kakovost.

Jajca se hitro navzamejo tudi vonjav, zato jih ne shranjujte z jedmi, ki imajo močan vonj.

Na splošno velja: jajce je sveže 10 do 12 dni od takrat, ko ga je kokoš znesla. Uporabno je seveda tudi še dosti pozneje, a prav stara jajca raje porabite pri peki močnatih jedi.

Poskusite!

SVINJSKE ZAREBRNICE Z GOBAMI

Potrebujemo 4 do 5 zarebrnic, sol, malo moke, 2 žlici maščobe, čebulo, česen, en liter gob, poper, zelen peteršilj, malo kisle smetane.

Potolčene zrezke posolimo, pomokamo in opečemo na vroči maščobi. Nato zrezke odstranimo, na maščobi zarumenimo čebulo, dodamo česen, na lističe zrezane gobe in začimbe. Vse skupaj prepražimo, dodamo opečene zrezke, prilijemo malo vroče vode in pokrito dušimo, da se meso zmehča. Pred serviranjem dodamo zelen peteršilj in kislo smetano.

OMLETE Z GOBAMI

Potrebujemo 5 rumenjakov, sol, 3 do 4 žlice bele moke, malo mleka, 2 žlici smetane, sneg 5 beljakov, maščobo za pečenje. Nadev: žlico maščobe, čebulo, 1 liter gob, česen, poper, sol, zelen peteršilj.

Na moščobi zarumenimo čebulo, dodamo na lističe zrezane gobe in začimbe — pražimo jih toliko časa, da tekočina povre. Pripravimo testo, spečemo rahle omlete in vsako omleto, ko je na zgornji strani še mehka, potresemo s prepraženimi gobami in zvijemo. Omlete zložimo v ognjevarno posodo ali pekač, polijemo s metano, lahko potresemo z naribanim parmezanom in zapečemo v vroči pečici.

Nekaj o našem srcu

Vsakomur kdaj srce tako razbija od veselja, da ga čuti prav v grlu. Ali pa ga pograbi tak bes, da se zboji za srce. Ali se pritožuje, da ga zbada pri srcu, ker ga čaka težavna preizkušnja.

Razburjenje, veselje in jeza, vse troje vpliva na dejavnost najbolj zdržljive mišice v človekovem telesu, posledice pa se oglašajo z zbadanjem ali kako drugo bolečino. Pravi čudež je, česa je sposobna okrog 300 g težka, komaj za človeško pest velika mišica.

Normalno utripne srce 70 do 80-krat v minuti, kar je sto tisoč udarcev na dan in skoraj 38 milijonov na leto. 70 utripov v minuti pomeni, da se srčna mišica 70-krat skrči, da lahko kri steče v veliko arterijo in že jo kri spet napolni.

Po vsakem utripu si srce privošči samo šestinko sekunde oddiha. Kljub vsemu je njegova delovna sposobnost velikanska. Pri vsakem utripu zapusti srčna prekata okrog 60 do 80 kubičnih centimetrov krvi. Se pravi: v 24 urah bi srce zlahka do vrha napolnilo tank, ki drži 10.000 litrov. Kajti njegova dnevna zmogljivost je okrog 10.000 kilogrammetrov ali z drugimi besedami: 100 kg bi pri tej zmogljivosti lahko vzdignili 100 metrov visoko.

Ko bi hotel zidar opraviti enako delo, kot ga opravlja njegovo srce, bi moral v enem dnevu dvigniti 10.000 opek, težkih po kilogram, en meter visoko.

S srcem bi bilo koristno ravnati malo bolj obzirno, da ga ne bi po nepotrebnem naprezali. Srcu je potrebno gibanje, kar pa ne pomeni, da bi mu morali nalagati nesmiselno delo. Kajti pri vsakem telesnem naporu in čustvenem vznemirjenju, kakršni so strah, nemir, groza ali veselje, začne srce krepkeje delati. Kri črpa pospešeno.

Kadar se vam zdi, da vas bo zaradi besa ali razburjenja doletel srčni napad, brž stopite k odprtemu oknu in globoko zadihajte.

Tecite za svoje življenje, svetujejo zdravniki. Urite se tako dolgo, da boste zdržali v teku deset minut, ne da bi se upehali. Gibajte se na vežem zraku, kak dan jejte samo sadje ali riž, da boste z lahko hrano razbremenili srce. Kmalu boste z veseljem spoznali, da so tope ali zbadajoče bolečine prešle.

„Lepo število let smo živeli skupaj v miru in prijaznosti. Bili ste mi vdani in tudi jaz sem vas ljubil. Če ste me žalili kdaj, odpuščam vam in tudi vi mi odpustite, če sem žalil koga izmed vas."

Zašumelo je po cerkvi, zaihtelo.

„Tako je bilo in ne bo nikoli več! Zakaj poglejte me, kako stojim pred vami, ves ubog, od glave do nog s sramoto pokrit! Hotelo se je Vsemogočnemu, da mi je vzel ime, ki sem ga nosil v časti in poštenju tako dolgo vrsto let. Sodba je njegova, kazen je bila pravična. Od sinočnje noči, te žalostne, nesreče polne, mi je prilepljeno na suknjo čisto novo, zelo neprijetno ime in nosil bom to težko breme do groba. Ne zaničujte me, nikar me ne kamenajte! Bog je sodil, zakaj bi sodili še vi? Pomislite, bratje v Kristusu, in jokajte z mano: odslej mi je ime Polikarp!..."

Sredi množice je zakričala ženska.

„Prostora! Ven!"

Iz krika se jih je porodilo tisočero; kakor da bi se bila nenadoma, hrupoma odprla vsa okna in bi bil bruhnil v cerkev silen vihar. Ljudje so padali v gneči in vstajali, ženske so jokale z nenaravnim, kričečim glasom. Iz bledih obrazov so gledale široke, zakrvavele oči... Kakor črna reka se je razlilo po stopnicah, valilo se po klancu navzdol.

„Obseden! Obseden!"

Bežali so ljudje in so bežali zmerom dalje, razkropili se po skritih stezah, po polju, poskrili se pod kozolce. V cerkvi in na vasi je zavladala hipoma tišina.

Župnik je strmel v bežečo množico z velikim pogledom, topim od groze.

„Zaničevan! Izobčen!"

Zakril je obraz z rokami in se je zgrudil pred oltarjem na kolena...

V zakristiji so se oglasili koraki; zdravnik, učitelj in župan so stopili v cerkev.

Župnik je vzdignil glavo, vstal je, umaknil se je za korak. Iztegnil je roko in je izpregovoril s trepetajočim glasom.

„Kdor je brez greha, naj vrže prvi kamen name!"

„Nobeden ni brez greha!" je rekel zdravnik.

„Tako vam torej razodenem, zato da se odvrnete od mene z gnusom in strahom, vi prijatelji blagi, ki sem vas ljubil... Vedite, da mi je ime Polikarp!"

Ozrli so se osupli nanj.

„Tukaj je napisano, trdno prišito, ni je več moči na svetu, ki bi izbrisala to sramoto!... In tako pojdite ter me zaničujte!..."

Zdravnik se je zasmejal veselo.

„Ej? gospod župnik, čemu bi vas zaničevali? Meni, na priliko, je ime Matija..."

Nezaupno mu je pogledal župnik v obraz.

„Da me ne sovražite?"

„Ne!" se je zasmejal zdravnik.

„Ne!" je rekel učitelj.

„Da ne pljujete predme?"

„Ne!"

Narahlo ga je prijel zdravnik za roko.

Mir je legel na župnikov obraz, napol so se mu zatisnile oči.

„Truden sem!" je zavzdihnil in se je opotekel...

— — — — — — —

Zunaj je sijal še dan, hladen somrak je bil v sobi.

Župnik se je ozrl, spoznal ni nikogar. Soba je bila bela, prazna, ena sama svetla slika je bila na steni, pod njo je visel velik molek. Ob postelji je sedela usmiljenka, črno oblečen človek je stal ob oknu.

Spoznal ni župnik nikogar, toda polagoma so se mu oči odpirale, ugledal je tam košato drevje in lopo, skrito sredi vrta. Dišalo je močno po rožah, po zrelih jabolkih in pokošeni travi. Obraz se mu je ves pomladil, lep nasmeh je legel na ustnice.

„Marjeta! Marjetica!..."

In nikoli ni več izpregovoril besede.

KANCELIST JAREB

I

Kancelist Jareb je odprl oči ter pogledal v strop. Natanko nad njegovo glavo je lezla stenica; izgrešila je bila pot in je blodila na desno, na levo, preko velikih zelenih rož, ki so bile naslikane na zidu; naposled se je domislila in je hitela naravnost v kot ter po steni nizdol. Jareb se je tiho sklonil iz postelje, zgrabil je copato in je čakal; stenica se je potuhnila, počivala je dolgo časa in obadva sta molčala; komaj se je previdno in počasi napotila dalje, je zamahnil Jareb ter udaril z vso močjo po zidu; nato je zalučil copato po izbi in je zaklel.

Zgodilo se je redkokdaj, da je bil Jareb zle volje; kajti bil je rodoljub. Tisto čednost je imel, ki jo ima tako malo ljudi na svetu: bil je spodoben, tudi če je bil sam. Ampak tisto jutro, ko je zalučil copato po izbi, je bilo jutro brez primere.

Skoro do postelje je že sijalo svetlo sonce. Jareb je pogledal na uro, vzdignil se je v postelji ter se pokrižal. Ni molil zaradi pobožnosti, temveč zaradi spodobnosti in zato, ker je bil uradnik. Vedel je dobro, da so zapovedi njegove družbe in njegovega stanu enotne in nerazdeljive: urad, velika maša, procesija in molitev. Ko je odmolil, je zaklel vdrugič.

„Jaz pa le vem, da me bo izpodrinil ta vražji Hojzič!"

Vstal je in je stopil k oknu. Lepo jutro je bilo zunaj, vse dišeče in blaženo. Zdavnaj že se je bila vzdignila megla iz doline, v bledem soncu so se svetile hiše, nebo, svetlosinje, visoko, še vse v poljutranjih sanjah, je bilo koprnenja vredno. Tik pod njegovimi očmi se je smejala široka cesarska cesta; onstran ceste je spala pod vrbami v večnem mraku globoka kotlina; nobeno uho še ni slišalo, kaj pripoveduje temna voda Močilnika. In tam, še dalje, strme gozdovi v nebo; tiho, obzirno trepeče jutranja luč čez njih tihi mrak... Lepo jutro je bilo zunaj, njegova srca pa ni potolažilo.

(Dalje v prihodnji številki)

Za naravne pravice gre

Slovenski kulturni delavec o današjem položaju koroških Slovencev

Pred leti smo kot eno od posebnih nalog slovenske kulture teoretično dovolj jasno, deloma tudi programsko akcijsko, opredelili njene obveznosti do celotnega slovenskega kulturnega prostora. Preden smo dodobra uspeli oceniti, v kolikšni meri smo ta svoj kulturni dolg do prostora izpolnili, ali ga vsaj ustvarjalno zastavili, nas temeljne življenjske razmere na tem prostoru kot posameznike in narodno skupnost vse bolj vznemirjajo na novi ravni: nekdanja misel na celovitost slovenskega kulturnega prostora se vse bolj neizbežno sooča z novim (ali samo z nanovo razkritim) položajem: z ogorčenostjo celovitosti slovenske narodne biti, ob čemer slovenska kultura ne more ostati ravnodušna.

Premalo je namreč reči, da je avtohtoni slovenski živelj na Koroškem izpostavljen raznarodovalnemu pritisku, preponižne so tudi samo zahteve po spoštovanju državne pogodbe, saj vemo, kako je črko zakona mogoče izolirati od življenja, jo formalno celo spoštovati, a jo hkrati tako sterilizirati, da ne more biti več nikomur plodna spodbuda. Tragično namreč je, da na Koroškem (in v Avstriji) ni proti Slovencem samo neeksistentnost zaščitnega zakona, ampak domala že skoraj celotno razpoloženje vseh, ki svoje mnenje lahko izražajo. Pravim lahko, ker tisti del izobraženstva, ki se ne strinja s sedanjim odnosom večine do manjšine, se ne oglaša (in se najbrž ne more) kot sila, ki bi lahko danes ali jutri omogočila drugačno obravnavanje zapleta. Tudi komunistična partija Avstrije, ki je našla, kot pravično ugotavljamo, dovolj „poguma" za polemiko in obsodbo vladne politike in strank, ki vlado podpirajo, ne more spremeniti tega stanja.

Predvsem tenkočutnosti in morali slovenske politične zavesti gre torej pripisati dejstvo, da so vsi naši javni protesti uperjeni proti ravnanju avstrijskih oblasti, ne pa proti avstrijskemu narodu, ljudstvu, čeprav je protislovensko in protijugoslovansko razpoloženje na Koroškem že nekaj časa več kot samo nenaklonjen odnos oblasti in strank, ki so že po svoji ideologiji šovinistično navdahnjene. Celo upoštevajoč vse posebnosti v mišljenju in v političnih strukturah zahodnoevropskega sveta, si težko razlagamo kot naraven pojav na primer ravnanje koroških sindikatov, da o stranki, ki je na oblasti in velja v zahodnem svetu za socialistično, niti ne govorimo.

Prav je, da Slovenci, kot vsa Jugoslavija, ohranjamo v svojih protestih politično dostojanstvo, da ostajamo zvesti svojemu družbenemu bistvu, prav je pa tudi, da se v celoti zavedamo, kakšne so tudi družbene razsežnosti sedanje, v vsakem primeru tragične konfrontacije na Koroškem. Naš boj (izraz je, žal, povsem primeren) mora biti naravnan vsaj v dve smeri: v spoštovanje meddržavnih obveznosti Avstrije, z enako intenziteto pa tudi v utrjevanje zavesti v nas samih, v Slovencih z obeh strani Karavank, saj zdaj je več kot jasno, da se morajo tudi naša kulturna prizadevanja spremeniti v skrb za nedotakljivost našega narodnega življenja. In ni paradoks, če tudi v tem trenutku ugotavljamo, da ena od poti do poravnave našega dolga do celovitosti slovenskega narodnega življenja ostaja že večkrat formulirana skrb za celovitost slovenskega kulturnega prostora. Seveda: realizirana skrb. Spet sta slovenska kultura in narodna eksistencialna trdnost, kot že tolikokrat v zgodovini, neločljivo povezani. Pravičneje rečeno: njuna medsebojna pogojenost in soodvisnost sta ob sedanjem položaju na avstrijskem Koroškem le spet jasno razvidni.

V slovarskem jeziku je med etnocidom in asimilacijo ciser bistvena razlika, v usodi naroda ali narodne skupnosti, ki se z njima soočata, pa je v končnem obračunu oboje enako, razlika je le v postopku. V sedanji konfrontaciji na Koroškem je stopilo v veljavo geslo o pravici do asimilacije. Nedvomno: vsak svoboden človek ima pravico do nje, po logičnem sklepanju torej tudi sleherna narodna skupnost. Toda človeška zgodovina vendarle pozna eno samo asimilacijo, ki je zmerom v svojem bistvu nasilna, čeprav navidez lahko še tako počasna ali celo nevidna. Prostovoljnih asimilacij praktično ni. V individualnem življenju nastajajo, v najmanj nasilni obliki, iz nuje, največkrat zaradi odtrganosti posameznika iz njegove narodne skupnosti, ko začenja izgubljati in končno izgubi svojo nacionalno identiteto.

Pri narodni skupnosti pa takšno identiteto zaduši neka druga skupnost, praviloma močnejša ali vsaj številnejša. Samo o nasilni asimilaciji moremo in moramo govoriti, ko gre za raznarodovanje neke narodne skupnosti, ki je — čeprav na drugi strani državne meje — del narodovega telesa, geografsko in zgodovinsko. Da utegne biti takšen del naroda (ki mu za hrbtom teče politična in državna meja, nič manj neprijazna, četudi odprta) populacijsko, ekonomsko in kulturno šibkejši, nerazrešljivo premešan z drugače govorečo večino, ne more razglašeni „pravici do asimilacije" vzeti njenega nasilnega bistva ali pa ga kakorkoli prekriti s farzo o osebni, svobodni odločitvi za takšno „pravico". Celo če pride do takšnega stanja, ko se del naroda, narodnostno razredčen in spremešan, ekonomsko osiromašen in kulturno zatrt, v določenem trenutku brezizglednosti spogleduje s „pravico" do asimilacije, je takšno spogledovanje samo tragični nasledek že izvajane asimilacije, počasnega, a nezadržnega zoževanja kroga, trganja korenin, preusmerjanja nepogrešljivih studencev življenja (kajpak: ves čas je beseda o narodnem življenju, ne o ogroženosti biološkega obstoja posameznika).

In vse kaže, da je prav takšna tudi ocena složne skupnosti avstrijskih večinskih strank, češ: dosedanji uspeh asimilacije — kako primeren je zdaj videti celo Hitlerjev delež v njej — omogoča že kar teoretično opredeliti njeno naslednjo stopnjo. V preprostem človeškem jeziku bi temu rekli: pravice do življenja ti ne dam, dam ti pa pravico do smrti. In prav takšni nameri v njeni najbolj surovo razgaljeni obliki smo zdaj priče na avstrijskem Koroškem. Poznamo stališče Heimatdiensta, da na Koroškem ni prostora za dva naroda, „pravica" do asimilacije, kot jo je formuliral avstrijski strokovnjak za narodna vprašanja, ki prav zaradi idejne domiselnosti na tem področju postaja avstrijski zunanji minister, ni v bistu nič drugega. Dogodki zadnjega časa namreč zgovorno potrjujejo, da je prav ta „pravica manjšine" tista človeška vrednota, za katero je velikodušna večina pripravljena storiti vse in se je za uresničenje takšne pravice tudi že presenetljivo vzorno organizirala, razvila tako široko dejavnost, da za nas ne more biti več nobenega dvoma: kakorkoli bo že govorila črka kakršnegakoli zakona, temeljni namen večine bo ostal slej ko prej isti: iskanje najučinkovitejšega postopka za asimilacijo. Tako zagnano vztrajanje na posebnem štetju je, glede na vse, kar mu je do tega trenutka utiralo pot, predvsem potreba večine, da sama sebi in svetu, predvsem pa manjšini, pokaže že dosežene rezultate takšne asimilacije, kar naj bi seveda manjšino do kraja demoraliziralo, zmanjšalo ali izničilo njen odpor, njeno voljo do življenja.

Konfrontacija je v svojem bistvu brutalna, vendar samo na videz nerazumljiva, saj ima tudi ta dobra, stara Evropa čisto svoj repertoar demokracije, svobode in pravičnosti, ki se bolj ali manj sproščeno gibljejo na odru svetovne zgodovine šele tatkrat, ko se jezik, narod, država kar najbolj idealno prekrivajo. Zato je tudi razumljivo, kaj jezikovno (in vladajočo) večino v sosednji (težko bi še rekli prijateljski) Avstriji najbolj vznemirja pri manjšini, ki se vse bolj krčevito brani ponujene pravice do asimilacije. Moti jo že sleherni simbol samega obstoja te manjšine, zato so morale pasti dvojezične table, ta krhki simbol, ki ga je mogoče podreti že v eni sami noči, v enem samem navalu sovraštva. Da je v zavesti najbolj „osveščene" večine slovenska gimnazija v Celovcu strup, je samo doslednost mišljenja, kajti takšna in vsakršna slovenska šola je že sama po sebi antiasimilacijski dejavnik.

Zato je razumljivo, da velja glavni napad jeziku in kulturi, kajti brez njiju sta tako posameznik kot narodna skupnost neodporna, pripravljena sprejeti usodo, ki jima jo določijo tisti, ki prav tidve prvini uživajo kot naravno pravico človeka. Seveda je stanje, ko morajo biti starši, kot pravijo nekateri, že kar pogumni, vsekakor pa narodno osveščeni, da pošljejo svoje otroke v slovensko šolo, nadvse nenaravno v temeljnem človeškem pomenu besede, tudi zadrževanje takih šol na nižji ravni ni praktično nič drugega kot posredna asimilacija. Tudi upiranje temu, da bi del slovenskega naroda, ki živi na avstrijskem Koroškem, lahko normalno spremljal televizijske in radijske oddaje iz Slovenije, je le samopašna pravica večine do asimilacije manjšine, asimilacije, ki je ob takšnem kratenju naravnih pravic človeka in narodne skupnosti že dolgotrajen proces in ga je mogoče zaustaviti samo z največjimi napori. Uradna Avstrija se v tem smislu zanesljivo ne trudi, zato je odgovornost vseh Slovencev toliko večja na obeh straneh Karavank. Kroženje kulture in omike znotraj slehernega naroda je, ne glede na državne meje, naravna pravica, ne pa politična diverzija. Zato moramo Slovenci pojmovati geslo o celovitosti slovenskega kulturnega prostora kar se da dobesedno, ker brez kulture, kakor tudi z usihajočo ali zatirano kulturo, ni resnične narodne identitete, trdne zavesti o sebi, ki bi bila zmožna kljubovati takšni ali drugačni asimilaciji.

Govorili smo — in misel je še zmerom plemenita kljub številnim zlorabam — o manjšini kot o mostu med narodi, kar pomeni, da se takšen most organsko vzpenja z enega brega in skuša doseči drugega, zato je prav, da Slovenci v matični deželi, in z nami vsa Jugoslavija, občutimo ta most kot del sebe, da smo naravni breg tistega njegovega kraka, ki se iz zgodovinske nuje boči prek razburkanih voda, usoda koroških Slovencev je torej problem nas vseh, nacionalni problem, ki nas ne sme puščati brezbrižne. Cinični ideologiji prastrahu moramo postaviti po robu našo praskrb za celovitost naše nacionalne biti. In eden od izrazov te naše praskrbi je in mora ostati naša zahteva po naravni pravici Slovencev na Koroškem do njihovega jezika in kulture. Bistvo sleherne naravne pravice pa je ravno v tem, da jo kroji samo tisti, ki jo uživa. O slovenstvu Slovencev ne sme in ne more odločati nihče drug kot Slovenci sami, kajti naravna pravica ni vodilna pravica, ki jo je mogoče izraziti in izmeriti skoz štetje.

V kritičnih trenutkih je bodrilna beseda potrebna, ob njej pa nam ne sme zmanjkati poguma za resnico: in resnica tega trenutka je, da naloge, ki smo jo prevzeli pred leti, ko smo se ne preveč uspešno trudili, da bi formulirali svoj nacionalni program, nismo pošteno opravili, najbrž niti ne dovolj resno zastavili: resnične celovitosti slovenskega kulturnega prostora nismo ustvarili, belih (ali sivih) lis v matični deželi se čisto dobro ne zavedamo, na Koroškem pa smo prav gotovo storili manj, kot bi lahko. Tudi zato je, zdi se, drznost napadalcev na našo narodno identiteto večja in samozavestnejša. Trdnejša kulturna navzočnost tudi onstran Karavank, kultura kot zavest o sebi, torej kultura kot najbolj zanesljiv branik v boju proti asimilaciji, nasilni in tihi, je že zdavnaj tudi politično vprašanje. V trenutkih preizkušnje, kakršno zdaj doživljajo Slovenci na Koroškem, si kulturna zavest in agresivnost asimilacije stojita nasproti v usodni medsebojni odvisnosti: čim močnejša je prva, tem šibkejša je druga. In obratno. Zato je kulturno vprašanje (že spet) tudi nacionalno vprašanje.

Prastrah je politična izmišljotina, naša praskrb za nacionalno identiteto pa naša naravna, nikogar ogrožajoča pravica do življenja.

Ciril Zlobec
(Sodobnost, Ljubljana)

„Pravna država" Avstrija

krši mednarodnih pogodb in lastnih zakonov

V naslednjem objavljamo diskusijski prispevek, s katerim je sodelavec dokumentacijskega arhiva avstrijskega odporniškega gibanja dr. Wolfgang Neugebauer na simpoziju, ki je bil 22. oktobra 1976 v pravosodnem ministrstvu na Dunaju pod naslovom „Pravosodje in sodobna zgodovina", opozoril na odnos avstrijskega pravosodja do slovenske manjšine na Koroškem.

Ich möchte ein Thema zur Sprache bringen, das leider von den vorliegenden Referaten nicht abgedeckt ist, aber gerade jetzt von großer Aktualität ist, nämlich: die Frage der Behandlung der slowenischen Minderheit in der österreichischen Rechtssprechung. Professor Gerald Stourzh vom Historischen Institut der Universität in Wien hat in einem Vortrag am Österreichischen Historikertag im Mai 1976 in Klagenfurt die Spruchpraxis des Reichsgerichtes in Nationalitätenangelegenheiten behandelt und dabei herausgearbeitet, wie sehr politische Überlegungen und persönliche Einstellungen der Richter bei der Urteilsfindung maßgebend waren. Ebenso hat Dr. Karl Stuhlpfarrer vom Institut für Zeitgeschichte der Universität Wien in seinem Festvortrag anläßlich der Feier des 60. Geburtstages von Professor Ludwig Jedlicka im Mai 1976 in der Wiener Katholischen Akademie, der in der Zeitschrift „Die Republik" (Nr. 3/1976) unter dem Titel „Von der Nationalität zur nationalen Minderheit: Die Kärntner Slowenen" veröffentlicht wurde, kritisch die Rechtssprechung österreichischer Gerichte und Behörden in Fällen der Kärntner Slowenen untersucht. Sowohl Stourzh als auch Stuhlpfarrer kommen zu dem Ergebnis, daß zwar die rechtliche Lage eindeutig zugunsten der Slowenen beschaffen war; denn im Artikel 19 des Staatsgrundgesetzes von 1867 hieß es:

„Alle Volksstämme des Staates sind gleichberechtigt, und jeder Volksstamm hat ein unverletzliches Recht auf Wahrung und Pflege seiner Nationalität und Sprache. Die Gleichberechtigung aller landesüblichen Sprachen in Schule, Amt und öffentlichem Leben wird vom Staat anerkannt.

In den Ländern, in denen mehrere Volksstämme wohnen, sollen die öffentlichen Unterrichtsanstalten derart eingerichtet sein, daß ohne Anwendung eines Zwanges zur Erlernung einer zweiten Landessprache jeder dieser Volksstämme die erforderlichen Mittel zur Ausbildung in seiner Sprache erhält."

Diese gesetzlichen Normen wurden aber von den Gerichten, besonders jedoch von den Verwaltungsbehörden nur zum Teil bzw. von letzteren überhaupt nicht realisiert. Dazu ein Beispiel aus der verdienstvollen Untersuchung Karl Stuhlpfarrers:

„Beschwerden und Eingaben verfielen dilatorischer Behandlung. So die Beschwerde über das Bezirksgericht Ferlach im Jahre 1908 als ein Beispiel unter vielen. Damals vermerkte man im Justizministerium:

‚Der Vorgang des Bezirksgerichtes Ferlach widerspricht allerdings den Sprachenverordnungen, er entspricht allerdings jener Weisung, die das Landesgerichts-Präsidium Klagenfurt mit Genehmigung des Oberlandesgerichts-Präsidiums Graz im Jahre 1903 erlassen hat . . . Diese Weisung widerspricht zwar den geltenden Sprachenverordnungen und ebenso der bis dahin in Kärnten üblichen Praxis. Es dürfte aber trotzdem opportun erscheinen, nicht einzugreifen, da jeder Schritt auf deutscher Seite einen Sturm hervorrufen würde. Mit Rücksicht darauf erscheint es zwecklos, über die Beschwerde Bericht abzuverlangen und beantrage ich ad acta.'"

Besonders kraß und wirksam war die auf Assimilierung abzielende Diskriminierung der Slowenen auf dem — wohl entscheidenden — Gebiet der Schulen. Ich zitiere dazu nochmals Stuhlpfarrer:

„Die national-parteiische Haltung der Kärntner Landesbehörden ging so weit, daß dieses Schulsystem auch beibehalten wurde, als es slowenischen Gemeinden gelungen war, den langen Weg durch die Instanzen hinter sich zu bringen, und als ihnen im Jahre 1910 das Reichsgericht neuerlich bestätigt hatte, daß die bei ihnen bestehende Form des utraquistischen Schulsystems staatsgrundgesetzlich unzulässig sei . . .

Nichtsdestoweniger hat auch diese ausdrückliche Feststellung der Ungesetzlichkeit der Schulverhältnisse in Kärnten die Kärntner Landesbehörden nicht bewegen können, ihre Haltung aufzugeben. Noch 1912 lesen wir in einem pro-domo-Vermerk des Unterrichtsministeriums zum Fall der Volksschule in St. Johann, daß der Kärntner ‚Landesschulrat anscheinend nicht willens (sei), aus der Judikatur des Reichsgerichtes betreffend die utraquistischen Schulen die Konsequenzen zu ziehen'."

Die Parallelen zur heutigen Situation der Kärntner Slowenen sind unübersehbar: Das geschriebene Recht, die klaren Bestimmungen des österreichischen Staatsvertrages sind für die Slowenen, die Praxis sieht völlig anders aus — unter dem Druck der gleichen deutsch-chauvinistischen Kräfte, die seit über hundert Jahren die Eindeutschung der slowenischen Minderheit betreiben. Leider gibt es dazu noch keine fundierten wissenschaftlichen Untersuchungen, doch jedem von uns ist noch in Erinnerung, wie beim Ortstafelsturm 1972 in Kärnten die bestehenden Gesetze von faschistischen und chauvinistischen Elementen gebrochen wurden, die Exekutive tatenlos oder gar zustimmend zusah und die Justiz ihrem Auftrag zur Bestrafung der Gesetzesbrecher nicht nachkam bzw. nachkommen konnte.

In jüngster Zeit haben wir diese ungleiche Behandlung durch die Behörden am Beispiel von Demonstrationen bei Ordensverleihungen für Partisanen in Klagenfurt bzw. bei der Kriegerdenkmalenthüllung in St. Kanzian erlebt. In der zitierten Nummer der Zeitschrift „Die Republik" finden sich weitere Fälle von rechtlicher Diskriminierung der Slowenen, unter anderem wird angeführt, daß auch die Amtssprache Slowenisch in Kärnten 1976 de facto nicht durchsetzbar ist. Es ist kein Zufall, daß im Bericht des UN-Ausschusses für die Abschaffung der Rassendiskriminierung im Zusammenhang mit der Erörterung des österreichischen Berichtes 1974 das Bedauern ausgedrückt wurde, „daß die Information nur Gesetzmaßnahmen enthält unter Ausschluß von Maßnahmen für den Bereich der Justiz und Verwaltung und anderen, wobei es keine Indikation über den Umfang gibt, in welchem die durch gültige Gesetze garantierten Rechte tatsächlich ausgeübt verden".

Auf die Gefahr hin als Nestbeschmutzer angesehen zu werden, möchte ich dazu konkret hinzufügen: im Artikel 4 des österreichischen Staatsvertrages wird von der Republik Österreich die Verhinderung großdeutscher Propaganda gefordert, im Artikel 7 die Auflösung minderheitenfeindlicher Organisationen und im Artikel 9 die Verhinderung nazistischer und militaristischer Tätigkeit und Propaganda. Leider werden diese Bestimmungen des Staatsvertrages nicht in die Wirklichkeit umgesetzt, und es gibt nicht einmal strafgesetzliche Bestimmungen zu ihrer Durchsetzung.

All das bietet keinen Anlaß zu Selbstzufriedenheit und Selbstgefälligkeit, und gerade am Nationalfeiertag sollte darüber nicht geschwiegen werden. Ich möchte abschließend noch den letzten Satz aus dem vorzüglichen Referat von Karl Stuhlpfarrer vorbringen, der uns zu denken geben sollte:

„Die Kärntner Slowenen zumindest wieder in den Stand ihrer Rechte und ihrer Entfaltungsmöglichkeiten wie in den Tagen der Habsburgermonarchie zu versetzen, dafür ist jenes Österreich Voraussetzung und Erfordernis, das in den sieben Jahren deutscher Annexion in den Konzentrationslagern, in seinem Widerstand gegen das NS-Regime und in der Emigration sich selbst widergefunden hat."

Slovenski oktet spet gostoval na Koroškem

(Nadaljevanje s 4. strani)

vice do naše lepe pesmi in jezika pa čeprav nas strahujejo z vsemi mogočimi sredstvi, saj so na predvečer te krasne kulturne prireditve „neznani storilci" razstrelili partizanski spomenik na Komlju.

Tako je tudi spremljevalec Slovenskega okteta Bogdan Pogačnik opozoril na to, češ kako temna je bila pretekla noč, da pa je sedaj zopet svetla in polna zvezd. Poudaril je, da naj bo pesem povezovalno sredstvo med narodi in pri tem omenil, da je daljni državni kubanski zbor, s takšnim navdušenjem sprejel slovensko, prav posebno pa koroško slovensko pesem, da so sestavili poseben program slovenskih narodnih pesmi in to ljudje, ki ne razumejo niti besedice slovensko.

Po končanem programu, ploskanja navdušenega občinstva ni hotelo biti konca, tako da je oktet moral dodati še dve pesmi. Besede zahvale Slovenskemu oktetu za obisk na Koroškem je izrekel predsednik Zveze slovenskih organizacij dr. Franci Zwitter. Ob tej priložnosti je tudi poudaril, kako važen je bojkot preštevanja manjšine, če nočemo, da bi zgubili pravice do darov naših prednikov — materinega jezika in do krasne slovenske pesmi, katere lepoto smo lahko uživali na tej lepo uspeli prireditvi. Ostro je obsodil razstrelitev spomenika, ki je bil postavljen v čast tistim borcem, ki so se borili proti najhujšemu sovražniku slovenskega naroda in človeštva — fašizmu. Po govoru dr. Zwitterja se je Slovenski oktet oddolžil za lepi sprejem še z dvema pesmima in tako zaključil prelep in sigurno ne zadnji kulturni večer, ki nam je bil hkrati tudi velika opora v boju za naš narodni obstoj. Tudi pesem je boj — človeški, nekrvavi boj!

Počastitev zaslužnega zborovodje

Že uvodoma smo zapisali, da je obisk Slovenskega okteta preteklo nedeljo na Koroškem imel dvojni pomen: počastil je tudi našega zaslužnega zborovodjo Valentina Hartmana. Slovenski oktet je Valentinu Hartmanu ob svojem 25-letnem jubileju obstoja poklonil leseno skulpturo „Rej pod lipo", katero je iz hrastovega lesa izdelal znani kipar Jovanovič.

Slavnostna izročitev skulpture v nedeljo je bila pred koncertom na domu zborovodje Valentina Hartmana na Klopinju. Ob tej priložnosti se je zbralo mnogo prijateljev Valentina Hartmana predvsem pevci, ki jih Valentin Hartman že desetletja uči slovenske pesmi. Prišli so iz Pliberka, Železne Kaple, Škocijana, Št. Vida v Podjuni, pa tudi iz Roža in Gur. Prišel pa je tudi tribun koroške narodne pesmi Pavle Kernjak, da prijatelju Folteju čestita k lepemu priznanju. Med gosti je bil tudi konzul SFRJ v Celovcu Peter Zupančič ter predstavniki slovenskih organizacij.

Bogdan Pogačnik je ob tej priložnosti povedal, zakaj se je Slovenski oktet odločil, da Valentinu Hartmanu podari skulpturo ‚Rej pod lipo' (koroški simbol), namreč zato ker je njegovo ime tesno povezano s slovensko pesmijo na Koroškem in tudi v matični domovini. Valentin Hartman je slovenski pesmi ostal zvest tudi v času nacizma, saj je v koncentracijskem taborišču Dachau ustanovil legendarni pevski zbor s katerim je lajšal gorje številnim sotrpinom ter jim s svojo pesmijo vlival upanje v zmago nad krivico, ki so jo prenašali.

Tone Kozlevčar je nato Valentinu Hartmanu izročil spomenik — Rej pod lipo v varstvo. Valentin Hartman se je za lepo darilo iskreno zahvalil in naglasil, da mu je slovenska pesem vedno bila vodilo v življenju in da mu je izročeno umetniško delo priznanje za njegov trud, ki ga je vlagal v gojitev slovenske zborovske kulture. Spregovoril je tudi dr. Franci Zwitter, ki je Hartmanu čestital in menil, da smo koroški Slovenci preskromni, saj najvidnejši ljudje naše zgodovine še nimajo spomenikov ter da je prav, če tako počastitev zaslužni mož doživi za časa svojega življenja.

Valentinu Hartmanu k lepemu priznanju čestita tudi uredništvo našega lista, ljubiteljem umetnosti pa priporočamo, da si lepo skulpturo pri Hartmanu ob priložnosti ogledajo.

Slovensko prosvetno društvo „Jepa-Baško jezero" vabi 14. Novembra na

IZLET V SLOVENIJO

Odhod ob 6. uri zjutraj iz Loč. Prijave sprejema Jožko Wrulich.

Lutkovna skupina Koroške dijaške zveze iz Celovca vabi na lutkovno igro

RDEČA KAPICA

v petek 5. novembra 1976 ob 13. uri v ljudski šoli na Obirskem
v petek 5. novembra 1976 ob 15.30 uri v ljudski šoli v Vogrčah
v nedeljo 7. novembra 1976 ob 10.30 uri (po maši) v farni dvorani v Selah
v nedeljo 7. novembra 1976 ob 14. uri v gostilni „Folta" v Slovenjem Plajberku
v nedeljo 7. novembra 1976 ob 16.30 uri v gostilni Tischler v št. Janžu v R.
v ponedeljek 8. novembra 1976 ob 14. uri v gospodinjski šoli v št. Petru pri št. Jakobu v Rožu
v ponedeljek 8. novembra 1976 ob 15.30 uri v farni dvorani v št. Ilju
Prireditelji so slovenska prosvetna društva.

„Nekje pa pesmi pojo"

Knjigarna „Naša knjiga" v Celovcu in založba Obzorja Maribor bosta v torek 9. novembra ob 17. uri v prostorih Naše knjige v Celovcu, Paulitschgasse 5-7, predstavili novo knjigo našega koroškega pesnika Andreja Kokota z naslovom „Nekje pa pesmi pojo". To je obširen izbor iz Kokotove lirike, ki ga je pripravil in mu spremno besedo napisal zdaj že pokojni Mitja Mejak. Hkrati bo predstavljena tudi pesmarica „Koroške viže", ki jo je za zbore pripravil pokojni Luka Kramolc.

Na prireditev vsi prisrčno vabljeni!

Reka pri Št. Jakobu v Rožu

Pred dnevi je Viktor Antonič z Reke v krogu sorodnikov in znancev obhajal 70-letnico svojega življenja. Jubilant izvira iz znane in zavedne Antoničeve družine na Reki.

Viktor se je izučil za krojača. Kljub dolgim letom, ki jih je preživel v tujini, je ostal zvest svojemu narodu. Po povratku iz tujine je bil doma samostojen do upokojitve. Čeprav je trpel na posledicah vojne, je svoj poklic izvajal vestno in tako vsem v zadovoljstvo.

Viktorja Antoniča odlikuje izredna skromnost in poštenost ter povezanost s svojim trpečim ljudstvom. Pri občinskih volitvah je vedno podpiral slovensko listo. Ker je zelo pobožen je to dokazal tudi s tem, da je veliko prispeval za obnovo šentjakobske cerkve, ki je pred leti postala žrtev požara. Zanj sta merodajni dve načeli — služiti svojemu narodu in vedno biti pripravljen streči v blagor cerkve.

Številnim čestitkam se pridružujemo z željo, da bi Viktor bil še v bodoče zdrav in srečen in da bi ga imeli še dolga leta med nami.

ŠPORTNI VESTNIK ŠPORTNI VESTNIK

● SAK KLJUB VODSTVU PORAŽEN

SAK je imel preteklo nedeljo v gosteh vodečo enajsterico Št. Štefan iz Labotske doline. Moral je nastopiti v nepopolni postavi, ker so manjkali trije stebri slovenskega moštva, M. Pandel, H. Wieser ter H. Hribar.

Začelo se je obetajoče. SAK je od vsega začetka prevzel iniciativo in v vseh predelih nadigral nasprotnika.

Tako je Woschitz Janko že precej zgodaj z dobro usmerjenim prostim strelom ukanil nasprotnikovega vratarja. Kljub dobrim priložnostim pa je do polčasa ostalo 1:0.

Po odmoru je SAK naprej silovito pritiskal in to tudi z uspehom, saj se je Hoblu posrečilo zabiti še drugi gol.

Vsi so že računali s sigurno zmago SAK-jevcev, ko se je petnajst minut pred koncem igre začel propad. Nasprotnik je v petih minutah s pomočjo slovenske obrambe zabil tri gole in poraz je bil s tem zapečaten. Zakaj je obramba, ki je bila vedno najboljši del moštva tako odpovedala, bo vedno ostalo odprto vprašanje.

Kljub porazu pa moštvo izreka svojemu trenerju Jovičeviču, ki je res strokovnjak, vse zaupanje.

● SAK II ZMAGAL 3:2

Drugo moštvo SAK-ja je nastopilo spet v polni postavi in upravičeno premagalo nasprotnika. Kljub vodstvu z 2:0 za nasprotnika se Slovensko moštvo ni dalo ukaniti. Gole za SAK sta dala Rogaunik (2) in Albin Waldhauser (enajstmetrovka).

● Ob namiznoteniškem dvoboju med Selami in reprezentanco ZSŠDI/Obala: tesnejši stiki med Slovensko fizkulturno zvezo v Celovcu, Obalno telesnokulturno skupnostjo in Združenjem slovenskih športnih društev v Italiji

Slovenska fizkulturna zveza v Celovcu je v nedeljo 31. oktobra 1976, imela v Bilčovsu v gosteh predstavnike Združenja slovenskih športnih društev v Italiji in Obalne telesnokulturne skupnosti občin Izola, Koper in Piran. Delegacijo ZSŠDI v Italiji so sestavljali predsednik Vojko Kocman ter odbornika Valter Mokor in Radivoj Pečar, s strani Obalne telesnokulturne skupnosti pa so bili navzoči predsednik Zabukovec, predsednik šahovske zveze Nikolič in predsednik jadralnega kluba „Pirat" Vergolin. Predstavniki so spremljali na Koroškem namiznoteniško reprezentanco, sestavljeno iz igralcev ZSŠDI v Italiji in Obale, in so s svojim prihodom hoteli dokumentirati solidarnost s športniki in vsemi Slovenci na Koroškem ob nameravanem preštevanju. Z vso odločnostjo pa so obsodili najmlajšo provokacijo neonacističnih sil tik pred nameravanim štetjem, namreč razstrelitev partizanskega spomenika na Komeljnu, kar glede na dan mrtvih v brutalnosti in nespoštovanju mrtvih nima primera.

Medtem ko so se športniki pomerili v namiznem tenisu, dvoboj je bil drugi take vrste na Koroškem, so predstavniki treh ostrešnih organizacij — Slovensko fizkulturno zvezo sta zastopala predsednik Danilo Prušnik in tajnik mag. Anton Malle — v skupnem razgovoru poudarili, da je treba medsebojnim prijateljskim stikom in športnim srečanjem polagati več pozornosti. O srečanjih, ki naj bi bila v bližnji bodočnosti, pa je vsekakor omembe vredno vabilo predsednika Obalne telesnokulturne skupnosti Zabukovca na mednarodni šahovski turnir „Interliga", na katerem bo tekmovalo 5 italijanskih ekip, 5 primorskih ekip in vabljena ekipa s Koroškega. Udeležba na dokaj kvalitetnem šahovskem turnirju meseca novembra ob slovenski obali bo morda dala povod k dokončni formaciji slovenskega šahovskega kluba na Koroškem. Dosedaj so bili storjeni prvi poizkusi v Dijaškem domu Slovenskega šolskega društva v Celovcu in v Pliberku.

V namiznoteniškem dvoboju med ekipama ZSŠDI/Obala in koroškim ligašem iz Sel so bili gostje z italijansko prvakinjo Miličevo premočni in so zmagali 3:0. Toda prav v tekmi z Miličevo se je izkazalo, da se v vrsti Selanov nahaja izredno nadarjeni igralec, koroški šolarski prvak Nanti Travnik, ki je nepričakovano zmadal v treh nizih 18:21, 21:19 in 23:21.

Rezultati: ZSŠDI/Obala moški — Sele moški 5:2 (točkovali so Gluhak 2, Filipas 2, Silovič, oziroma Oraže Mirko in Schweiger/Falle);
ZSŠDI/Obala mlad. — Sele mlad. 5:3 (Peric, Filipas, Milič 2 in Filipas/Milič oziroma Falle Werner 2 in Nanti Travnik);
ZSŠDI/Obala dekleta — Sele dekleta 3:0 (Rebula, Blažina, Rebula/Blažina).

Po končanem namiznoteniškem dvoboju ekshibicijskega značaja so se gostje iz Italije in Slovenije napotili v Št. Jakob v Rožu, kjer so se na pokopališču poklonili spominu padlih partizanov, ki so bili 9. februarja 1945 zahrbtno pobiti v globoko zasneženih gozdovih pod Arihovo pečjo.

D. P.

PRIJATELJI SLOVENSKEGA ATLETSKEGA KLUBA! POZOR!

SAK igra v nedeljo ob 14.15 uri v Borovljah proti DSG Borovlje. Ob 12. uri pa se bosta v predtekmi pomerili rezervni enajsterici obeh klubov.

Pridite v obilnem številu in podprite slovenski moštvi v teh spopadih!

Slovenska prosvetna zveza v Celovcu

vabi na predstavitev filma

VRNITEV

v sredo 10. novembra 1976 ob 19.45 uri v Delavski zbornici, dvorana I v Celovcu.

Scenarij za film Vrnitev je napisal Janko Messner, posnela pa ga je TV Ljubljana. V glavni vlogi nastopa naš rojak Marjan Srienc. Ljubitelji slovenske filmske umetnosti prisrčno vabljeni.

Odbor

V A B I L O

na predvajanje filma

KAPLAN MARTIN ČEDERMAC

● v petek 5. 11. ob 19.30 uri pri Cingelcu na Trati;
● v nedeljo 7. 11. ob 14.30 uri v farni dvorani v Šmihelu.

Hkrati bo tudi INFORMATIVNI SESTANEK, na katerem se bomo pomenili o vprašanjih v zvezi z bojkotom jezikovnega štetja.

Zveza slovenskih organizacij na Koroškem
Narodni svet koroških Slovencev

Izdajatelj, založnik in lastnik: Zveza slovenskih organizacij na Koroškem; glavni urednik: Rado Janežič; odgovorni urednik: Andrej Kokot; uredništvo in uprava: 9021 Klagenfurt - Celovec, Gasometergasse 10, tel. 32-5-50 — Tiska: Založniška in tiskarska družba z o. j. Drava, Celovec — Borovlje

14. novembra se ne bomo zapisali za Slovence!

Izbrali bomo eno izmed naslednjih možnosti bojkota:

- **Zapisali bomo drug jezik**
- **Glasovali bomo neveljavno**
- **Oddali bomo prazno glasovnico**
- **Oddali bomo prazno kuverto**
- **Ostali bomo sploh doma**